

Змест:

- 1 Рэзюмэ
- 2 Кароткія вынікі маніторынгу
- 3 Палітычная лібералізацыя і дэмакратызацыя
- 6 Эканамічная лібералізацыя
- 8 Якасць кіравання і вяршэнства права
- 10 Геапалітычная арыентацыя
- 13 Культурная палітыка
- 13 Даведачны каталог падзей, фактаў, змяненняў, на аснове якіх эксперты ацэньвалі трэнд
- 17 Палітычная лібералізацыя і дэмакратызацыя
- 20 Эканамічная лібералізацыя
- 22 Якасць кіравання і вяршэнства права
- 24 Геапалітычная арыентацыя
- 26 Культурная палітыка

Рэзюмэ

BISS прадстаўляе дванаццатую справаздачу з серыі сістэматычных штоквартальных маніторынгаў «BISS-Trends». У цэнтры нашай увагі – пяць асноўных трэндаў: 1) палітычная дэмакратызацыя / палітычная лібералізацыя, 2) эканамічная лібералізацыя, 3) якасць кіравання і вяршэнства права; 4) геапалітычная арыентацыя, 5) культурная палітыка.

Часавы інтэрвал: кастрычнік-снежань 2012 г. У справаздачы ўтрымліваюцца экспертныя ацэнкі, зробленыя на аснове аналізу падзей і process-tracing метадалогіі.

Структура справаздачы:

1. кароткія вынікі маніторынгу;
2. апісанне кожнага з пяці трэндаў;
3. даведачны каталог падзей, фактаў, змяненняў, на аснове якіх эксперты ацэньвалі трэнд.

Апісанне кожнага з трэндаў структуравана наступным чынам:

- ці спраўдзіўся адпаведны прагноз, дадзены ў папярэднім выпуску «BISS-Trends»;
- абгрунтаванне новага трэнду;
- апісанне асноўнай падзеі (падзей), якая вызначыла(-лі) ацэнку трэнду;
- апісанне дадатковых падзей;
- апісанне падзей, якія супярэчаць трэнду, аднак не змяняюць яго;
- кароткі прагноз на наступны квартал;
- кароткі прагноз на ўвесь год.

Умоўныя абазначэнні, якія сустракаюцца ў справаздачы:

- ▲ прагрэс (узыходзячы трэнд);
- адсутнасць зменаў;
- ▲ мінімальны прагрэс;
- ▼ мінімальны рэгрэс;
- ▼ рэгрэс (сыходны трэнд).

Аўтары: Аляксей Лашук, Дзяніс Мельянцоў, Сяргей Чалы, Юрый Чавусаў.

Рэдактар выпуску: Андрэй Елісееў.

Кароткія вынікі маніторынгу

У чацвёртым квартале 2012 г. эксперты адзначаюць працяглую стагнацыю альбо рэгрэс практычна па ўсіх разгляданых трэндах. У 2013 год у эканамічнай сферы Беларусь уступае са значна меншай пэўнасцю, чым у мінулы. Свядомая адмова ад структурнай перабудовы эканомікі і «закабалення» мадэрнізацыяй азначаюць, што прынцыповае рашэнне аб рэформе існай эканамічнай мадэлі Беларусі пераносіцца на больш позні перыяд.

Грамадска-палітычнае жыццё толькі ў нязначнай ступені ажывілі мінулыя парламенцкія выбары, і яго стагнацыя працягваецца. Нягледзячы на тое, што вышэйшае палітычнае кіраўніцтва краіны не ўхваліла пераўтварэнне грамадскага аб'яднання «Белая Русь» у палітычную партыю, патэнцыял такога рэфармавання застаецца. Таксама распрацоўваюцца змены ў Выбарчы кодэкс, закліканыя нівеліраваць пэўную залежнасць палітычнай сістэмы ад тактычных дзеянняў апазіцыйных сіл.

У эканамічнай сферы ў разгляданы перыяд назіраўся абсалютны рэгрэс. Ключавымі дэлібералізацыйнымі падзеямі, як у эканамічнай галіне, так і сферы якасці кіравання, сталі рэнацыяналізацыя кандытарскіх фабрык неправавымі метадамі і курс на мадэрнізацыю прамысловасці ў вузкім разуменні разам з кабальным дэкрэтам аб працаўладкаванні на прадпрыемствах дрэваапрацоўчай галіны. Вынікам масавай мадэрнізацыі прадпрыемстваў, якая адрасавана нагадвае сталінскую індустрыялізацыю, без укаранення эканамічных стымуляў і з захаваннем ранейшых прынцыпаў дзейнасці сістэмы і прыняцця рашэнняў, верагодна, стане яшчэ больш неэфектыўнае расходаванне сродкаў. Варта адзначыць, што ў 2014 г. палітычныя матывы ўжо будуць дамінаваць над эканамічнымі ў сувязі з набліжэннем чарговых прэзідэнцкіх выбараў.

Для пераходу да таргетавання інфляцыі Нацбанку неабходна павялічыць дыяпазон вагання абменнага курса. Аднак пэўнае змяненне курсу вядзе да ажыятажу ў абменных пунктах, паколькі ў насельніцтва захоўваюцца высокія дэвальвацыйныя чаканні, кіраваць якімі Нацбанку пакуль не ўдаецца.

У геапалітычнай сферы сітуацыя засталася ранейшай: зрухаў у адносінах з Захадам не адбылося, пагрозлівы знешнепалітычны нахіл у бок Расіі захавалася. Мінск не распачаў крокаў па паляпшэнні сітуацыі з правамі чалавека і не вызваліў палітычных зняволеных, што з'яўляецца галоўнай умовай нармалізацыі адносін з ЕС і ЗША. Адносіны з Расіяй трохі абвастрыліся ў сувязі з перамовамі аб пастаўках нафты і паліўным балансе. Аднак гэтая напружанасць не перарасла ў адкрыты публічны канфлікт, а інтэграцыйныя працэсы не перапыніліся.

У апошнім квартале 2012 г. працягваецца дэлібералізацыя ў культурным жыцці краіны, яе палітызацыя і ідэалагізацыя на фоне палярызацыі культурных працэсаў. Працягваецца падзел на нешматлікія ўшчэнт заідэалагізаваныя культурныя праекты, якія падтрымліваюцца ўладай, і праекты неафіцыйныя, да ажыццяўлення якіх улада ставіцца з прадузятасцю і асцярогай і, як правіла, не падтрымлівае. «Мяккая беларусізацыя», якая азначылася раней, практычна цалкам спыненая.

У ходзе абмеркавання планаў па мадэрнізацыі прамысловасці А. Лукашэнка запатрабаваў скараціць выдаткі на спорт і культуру. Таму ў 2013 г. будзе адбывацца паступовае скарачэнне колькасці дзяржаўных праграм. Улады зробіць усё магчымае, каб захаваць тыя мерапрыемствы, якія прадстаўляюць афіцыйны культурны дыскурс. Пад пагрозай, у першую чаргу, будуць праекты, звязаныя з адраджэннем нацыянальнай самасвядомасці, прапагандай беларускай мовы і нацыянальных культурных каштоўнасцяў. ■

Трэнд 1

Палітычная лібералізацыя і дэмакратызацыя

— адсутнасць зменаў

Ці спраўдзіўся прагноз, дадзены ў папярэднім выпуску «BISS-Trends»

Прагноз спраўдзіўся: зніжэнне актыўнасці апазіцыі ў перыяд пасля парламенцкіх выбараў абумовіла зніжэнне рэпрэсіўнай актыўнасці з боку ўладаў. Былі дазволеныя традыцыйныя масавыя акцыі («Дзяды», «Служкі збройны чын»), якія ў цэлым прайшлі без эксцэсаў. У той жа час, шэраг удзельнікаў несанкцыянаваных уладамі апазіцыйных акцый былі прыцягнутыя да адміністрацыйнай адказнасці ў форме арышту альбо пакарання штрафамі.

Змены заканадаўства і правапрымяняльнай практыкі ў галіне свабоды слова і свабоды асацыяцыяў, а таксама значныя рэпрэсіўныя меры ў названых галінах у разгляданы перыяд не зафіксаваныя. Аднак на парадку дня знаходзяцца законапраекты, якія закранаюць дзейнасць грамадскіх аб'яднанняў, а таксама прадугледжваюць змены ў парадку выбарчага працэсу. Іх значэнне, а таксама патэнцыйнае ператварэнне грамадскага аб'яднання «Белая Русь» у палітычную партыю пакуль немагчыма ацаніць у межах шкалы «лібералізацыя – дэлібералізацыя». У залежнасці ад больш шырокага палітычнага кантэксту такія змены ў палітычнай сістэме могуць тлумачыцца парознаму.

Абгрунтаванне новага трэнду

Найбольш значным трэндам з'яўляецца супярэчлівы працэс патэнцыйнага (але пакуль канчаткова не прадвызначанага) рэфармавання палітычнай сістэмы. Апошні адбываецца на фоне стагнацыі грамадска-палітычнага жыцця, якую толькі ў нязначнай ступені ажывілі мінулыя парламенцкія выбары.

Пытанне рэфармавання заключаецца ў магчымасці пераўтварэння грамадскага аб'яднання «Белая Русь» у палітычную партыю з паралельным узрастаннем ролі праўрадавых аб'яднанняў у палітычнай сістэме. Нягледзячы на тое, што вышэйшае палітычнае кіраўніцтва краіны наклала вета на сам працэс эмансіпацыі «Белай Русі», шэраг ускосных прыкмет сведчыць аб магчымасцях зменаў у прававым полі дзейнасці грамадскіх аб'яднанняў.

Гаворка пакуль ідзе не аб стварэнні «канструктыўнай апазіцыі» і «партыі ўлады», але толькі аб ліквідацыі тых элементаў палітычнага працэсу, у рамках якіх дзеянні апазіцыі могуць парушыць жаданы для

ўладаў ход падзей, а таксама аб перадачы дэкаратыўных функцый, што выконваюцца незалежнымі апазіцыйнымі арганізацыямі, іншым актэрам.

Прапанаваныя Цэнтральнай камісіяй па выбарах і правядзенні рэспубліканскіх рэферэндумаў змены ў Выбарчы кодэкс, роўна як і разгляданыя парламентам змены ў закон «Аб грамадскіх аб'яднаннях», закліканыя нівеліраваць пэўную залежнасць палітычнай сістэмы ад тактычных дзеянняў апазіцыйных сіл.

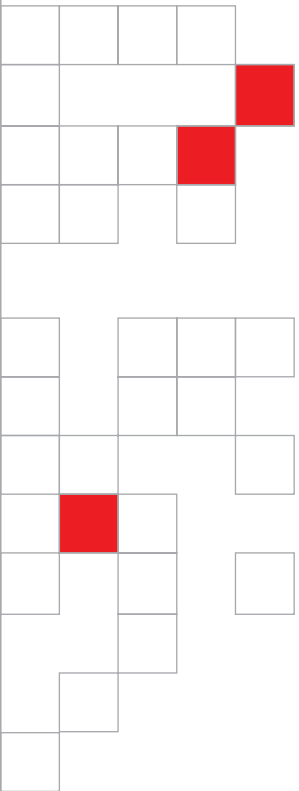
У прыватнасці, названыя змены закліканыя ліквідаваць магчымасць рэальнага або ўяўнага байкоту выбараў шляхам штучнага пашырэння колькасці суб'ектаў, якія маюць права вылучаць кандыдатаў у дэпутаты. Акрамя гэтага, прапанаваныя змяненні накіраваныя на заканадаўчае выключэнне прызыву да байкоту выбараў з паняцця выбарчай агітацыі. У ходзе мінулай выбарчай кампаніі ЦВК забараніў правядзенне пікетаў у падтрымку байкоту выбараў у межах агітацыйнай кампаніі па паведамляльным прынцыпе.

Апісанне асноўнай падзеі, якая вызначыла ацэнку трэнду

Асноўнай падзеяй у межах трэнду стала распрацоўка і накіраванне прэзідэнта Цэнтральнай камісіяй па выбарах і правядзенні рэспубліканскіх рэферэндумаў прапановы аб унясенні змяненняў у Выбарчы кодэкс Рэспублікі Беларусь.

Нягледзячы на тое, што сам тэкст прапанаваных зменаў не быў апублікаваны, зыходзячы з вусных тлумачэнняў членаў Камісіі, можна зрабіць выснову аб значнасці дадзенага праекта. Распрацаваныя папраўкі ў Выбарчы кодэкс Рэспублікі Беларусь прадугледжваюць наданне права вылучэння кандыдатаў у дэпутаты рэспубліканскім грамадскім аб'яднанням з колькасцю членаў больш за 1 тысячы чалавек. На дадзены момант гэта права належыць толькі палітычным партыям, а роля грамадскіх аб'яднанняў абмежаваная магчымасцю вылучаць прадстаўнікоў у склад выбарчых камісій і назіральнікаў.

Паводле папярэдняй інфармацыі Міністэрства юстыцыі, такіх арганізацый у краіне каля ста, хоць тэарэтычна кожнае з існуючых на 1 кастрычніка 2012 г 685 рэспубліканскіх грамадскіх аб'яднанняў можа павялічыць колькасць сваіх членаў да патрэбнага ўзроўню.

Акрамя гэтага, папраўкі прадугледжваюць адмову ад дзяржаўнага фінансавання выдаткаў на перадвыбарную агітацыю і пераклад яе на забеспячэнне за кошт перадвыбарных фондаў. Варта адзначыць, што падчас мінулых выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага Сходу правам на стварэнне прыватных выбарчых фондаў скарысталася менш за траціну кандыдатаў.

Рэалізацыя прапановы аб адмове ад дзяржаўнага фінансавання прывядзе да пераўтварэння выбарчага працэсу ў спаборніцтва прыватнага капіталу пад кантролем уладаў, што не будзе спрыяць дэмакратычнасці і справядлівасці выбарчага працэсу.

Паняцце прапаганды няўдзелу ў выбарах прапанавана вывесці за межы перадвыбарчай агітацыі. У выніку, прыхільнікі байкоту выбараў не змогуць скарыстацца спрощаным парадкам правядзення масавых мерапрыемстваў, які дзейнічае для мітынгаў агітацыйнага характару.

У адпаведнасці з планам законапраектнай дзейнасці на 2013 г., тэкст законапраекта павінен быць падрыхтаваны Нацыянальным цэнтрам заканадаўства і прававых даследаванняў, Саветам міністраў Рэспублікі Беларусь і Цэнтральнай камісіяй па выбарах і правядзенні рэспубліканскіх рэферэндумаў да чэрвеня 2013 г. У парламент дадзены законапраект павінен быць унесены прэзідэнтам у верасні 2013 г.

Апісанне дадатковых падзей

У Беларусі працягваецца практыка дзяржаўнай мэтавай падтрымкі грамадскіх аб'яднанняў, якія ствараюцца па ініцыятыве ўлады і падтрымліваюць існуючы палітычны рэжым. У прыватнасці, грамадскае аб'яднанне «Беларускі рэспубліканскі саюз моладзі» карыстаецца беспрэцэдэнтнай фінансавай падтрымкай з боку ўлады, пры гэтым падтрымка прадастаўляецца на пазаконкурснай аснове.

Указам прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 17 снежня 2012 № 559 «Аб некаторых пытаннях дзяржаўнай падтрымкі грамадскага аб'яднання «Беларускі рэспубліканскі саюз моладзі» ўстаноўлена, што члены БРСМ, абраныя ў кіруючыя органы арганізацыі, уключаюцца ў склад калегій Міністэрства

інфармацыі, Міністэрства культуры, Міністэрства адукацыі, Міністэрства сельскай гаспадаркі і харчавання, Міністэрства спорту і турызму, Міністэрства працы і сацыяльнай абароны.

Указ таксама прадугледжвае фінансаванне расходаў грамадскага аб'яднання на 2013 г., у тым ліку бягучае ўтрыманне тэрытарыяльных камітэтаў ГА «БРСМ» за кошт сродкаў адпаведных мясцовых бюджэтаў. Раней фінансаванне ажыццяўлялася за кошт рэспубліканскага бюджэту Беларусі. Характэрна, што некаторыя палажэнні ўказа адносна фінансавання не падлягаюць апублікаванню, а прызначаны для службовага карыстання.

Нягледзячы на тое, што анансаванае на восень 2013 г. ператварэнне грамадскага аб'яднання «Белая Русь» у палітычную партыю, якое абмяркоўвалася некалькі гадоў, зноў не адбылося (перашкодай стала палітычнае рашэнне кіраўніка дзяржавы), заканадаўчая база пад такую трансфармацыю працягвае абмяркоўвацца ў парламенце. У прыватнасці, 19 снежня 2012 г адбылося пасяджэнне Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў па правах чалавека, нацыянальных адносінах і сродках масавай інфармацыі. Намеснік старшыні камісіі Красоўская Т., адказная за падрыхтоўку праекта Закона Рэспублікі Беларусь «Аб унясенні дапаўненняў і змяненняў у некаторыя законы Рэспублікі Беларусь па пытаннях дзейнасці палітычных партый і іншых грамадскіх аб'яднанняў», праінфармавала прысутных аб ходзе работы па яго падрыхтоўцы для разгляду ў першым чытанні.

Апісанне падзей, якія супярэчаць трэнду, аднак не змяняюць яго

Астатнія кампаненты трэнду (свабода сходаў, свабода слова і свабода асацыяцыі) у рамках рэфармавання заканадаўства з'яўляюцца спадарожнымі і не змяняюць карціны.

У галіне свабоды сходаў зніжэнне колькасці адміністрацыйных арыштаў было абумоўлена як пэўным змякчэннем рэпрэсіўных санкцый (у шэрагу выпадкаў у рамках адміністрацыйных працэсаў асобам, абвінавачаным у парушэнні парадку правядзення масавых мерапрыемстваў, выносіліся штрафы, а не адміністрацыйныя арышты), так і малой колькасцю саміх акцый і іх удзельнікаў.

	I квартал	II квартал	III квартал	IV квартал
Адміністрацыйны пераслед	204	111	45	20
У тым ліку з прымяненнем адміністрацыйнага арышту	92	60	20	9

Паводле дадзеных сайта Праваабарончага цэнтра «Вясна», у чацвёртым квартале назіралася зніжэнне колькасці зафіксаваных выпадкаў адміністрацыйнага пераследу і адміністрацыйных арыштаў. На гэтую тэндэнцыю паўплываў пэўны спад апазіцыйнай актыўнасці ў чацвёртым квартале ва ўмовах руцінізацыі рэпрэсій.

Спаду пратэстнай актыўнасці ў паслявыбарчы перыяд спрыяла і абраная большасцю апазіцыйных сіл тактыка байкоту выбараў, якая мела ярка выяўленую дэмабілізацыйную накіраванасць. Па сутнасці, асноўныя акцыі апазіцыі мелі характар традыцыйных, штогадовых мерапрыемстваў. Яны былі дазволеныя ўладамі і не прыцягнулі вялікай

колькасці ўдзельнікаў (дзве акцыі на Дзяды ў Мінску, гадавіна Слуцкага збройна чыну ў Слуцку).

У галіне свабоды слова асноўнай падзеяй стаў пераслед рэдакцыі часопіса «Arche», які пачаўся ў трэцім квартале напярэдадні выбараў. Часопіс працягвае сваю працу, аднак былы галоўны рэдактар часопіса Валер Булгакаў прыняў вымушанае рашэнне аб эміграцыі. У галіне свабоды асацыяцыяў самай значнай падзеяй стала ліквідацыя праваабарончай арганізацыі «Платформа», якая, аднак, была неўзабаве зарэгістравана зноў у форме новай установы «Платформа Інавэйшн». ■

Кароткі прагноз на наступны квартал

Паколькі значных унутрыпалітычных падзей у бліжэйшым квартале не чакаецца, а аднаўленне дыялогу Беларусі з Захадам, у першую чаргу, залежыць ад вызвалення палітвязняў і толькі затым – ад пытанняў свабоды слова, сходаў і асацыяцый, стагнацыя ў гэтай галіне будзе працягвацца. Як мяркуецца, інтэнсіўнасць рэпрэсій будзе зніжацца паралельна са спадом актыўнасці апазіцыі.

Традыцыйныя вясновыя акцыі апазіцыі (25 сакавіка, 26 красавіка, 1 траўня) не зменяць гэтай тэндэнцыі, калі ўнутры апазіцыі не адбудзецца рэзкага і выбуховага падзелу на ўмераную і радыкальную часткі. Апошні варыянт хоць і магчымы, але з'яўляецца малаверагодным, паколькі любая ступень рытарычнага радыкалізму ўнутры беларускай апазіцыі (напрыклад, адмова ад дазволенага маршруту акцыі 25 сакавіка і збор у альтэрнатыўным месцы) падаецца вельмі ўмеранай у параўнанні з намерамі і заявамі часткі апазіцыі, якая эмігравала.

Мяркуецца, што абмеркаванне паправак у Выбарчы кодэкс і закон «Аб грамадскіх аб'яднаннях» будзе працягнутае ў пачатку 2013 г.

Кароткі прагноз на ўвесь год

Прапанова надзяліць грамадскія аб'яднанні правам вылучаць кандыдатаў у дэпутаты будзе заблакавана палітычным кіраўніцтвам краіны, паколькі стварае новую прастору для кансалідацыі апазіцыі ў межах легальна існуючых грамадскіх аб'яднанняў. Астатнія папраўкі будуць унесеныя восенню і стануць асновай для правядзення кампаніі выбараў дэпутатаў мясцовых саветаў, якая будзе абвешчана ў канцы 2013 г.

У выпадку аднаўлення дыялогу з Захадам, змяненне выбарчага заканадаўства можа стаць адной з тэм для абмеркавання. У гэтым выпадку таксама можна чакаць рэгістрацыі якіх-небудзь значных незалежных грамадскіх аб'яднанняў альбо партый.

Трэнд 2

Эканамічная лібералізацыя

▼ рэгрэс

Ці спраўдзіўся прагноз, дадзены ў папярэднім выпуску «BISS-Trends»

Прагноз спраўдзіўся часткова: крэдытна-грашовая палітыка для рэальнага сектара была залішне жорсткай, аднак прагназуемая прыватызацыйная здзелка коштам 2,5 млрд. даляраў для атрымання чацвёртага транша Антыкрызіснага фонду ЕўрАзЭС не адбылася. Пацвердзіліся негатыўныя перспектывы гандлёвага балансу, пераважна з прычыны згортвання «растваральнікавай» схемы.

Абгрунтаванне новага трэнду

Намер правесці масавую мадэрнізацыю прадпрыемстваў, уключаючы нерэнтабельныя, з'яўляецца адчайнай спробай здзейсніць прарыў у новы стан эканомікі, якая магла б забяспечваць больш высокія тэмпы росту. Падзенне даходаў насельніцтва на працягу крызіснага 2011 году павялічыла праблему працоўнай міграцыі. Улады былі вымушаныя хутка падымаць даходы да дакрызіснага ўзроўню, аднак гэтых мер аказалася недастаткова. Усведамленне таго, што нават неапраўданае павышэнне даходаў апынулася недастатковым, а таксама немагчымасць забяспечыць доўгатэрміновыя тэмпы росту прывялі да мадэрнізацыі прамысловых прадпрыемстваў на ўзор індустрыялізацыі сталінскага часу.

Пры гэтым мадэрнізацыя разумеецца ў вузкім сэнсе тэхналагічнага абнаўлення без змянення адносін эканамічнага асяроддзя ды ўласнасці і метадаў прыняцця рашэнняў. Пры адсутнасці жадання пайсці на стварэнне эканамічных стымуляў для правільных паводзінаў актараў, зроблены выбар на карысць неэканамічных. Гэта пацвярджаюць заявы Лукашэнкі аб намеры пасадзіць у турму прызначанага дырэктара «Камволя» ў выпадку няўдалага развіцця прадпрыемства.

Фактычна абвешчана адмова ад сацыяльнай дзяржавы. Укладанні ў сацыяльную сферу, уключаючы будаўніцтва культурных і спартыўных аб'ектаў, згорнутыя, прыярытэт аддадзены развіццю прамысловасці. Дэкрэт № 9 з'яўляецца неправавым механізмам, які парушае міжнародныя канвенцыі, паколькі ўводзіць абавязацельствы па прымусовай працы. Рабочыя дрэваапрацоўчай прамысловасці, якія нібыта не разумеюць свайго шчасця працаўладкавацца на мадэрнізаваных прадпрыемствах, аказваюцца закабаленыя. У іх застаецца альтэрнатыва: альбо добраахвотна, альбо прымусова працаваць на прадпрыемстве.

Рашэнне аб масавай мадэрнізацыі з'яўляецца прамежкавым рашэннем, найважнейшае канцэптualaнае рашэнне – што рабіць з беларускай мадэллю – адкладзенае на другую палову 2013 г. або на больш позні тэрмін. Пры гэтым дэклараваныя мэты яшчэ больш супярэчлівыя, чым у папярэднім годзе. Крыніца для сур'ёзнага росту і павышэння даходаў няма. Задачу макраэканамічнай стабільнасці вырашыць складаней, паколькі схема растваральнікаў і распушчальнікаў больш не працуе, знешнеэканамічная кан'юнктура пагаршаецца, а памер фінансавання знешняга доўгу перавышае паказчык 2012 г.

Апісанне асноўнай падзеі, якая вызначыла ацэнку трэнду

Відавочна адмоўнай з'явай з пункту гледжання эканамічнай лібералізацыі стала фактычная рэаналізацыя кандытарскіх фабрык «Спартак» і «Камунарка». Скасаванне назіральных саветаў было зроблена з парушэннем дзеючага заканадаўства аб акцыянерных таварыствах, паколькі толькі агульны сход акцыянераў мае права прымаць такое рашэнне. Дзяржава фактычна вярнула пад свой кантроль актывы, якія, на думку ўладаў, былі несправядліва прыватызаваныя да 1994 г. Перыяд рэаналізацыі прадпрыемстваў абраны няўдала – за месяц да правядзення мінскага інвестыцыйнага форуму і ў святле планаў сацыяльна-эканамічнага развіцця на наступны год па прыцягненні 4,5 млрд. даляраў замежных інвестыцый.

Па выніках наведвання А. Лукашэнкам буйных прадпрыемстваў дрэваапрацоўчай галіны (Івацэвічы, Барысаў, Магілёў) стала выразным рашэнне аб «пагалоўнай» мадэрнізацыі. Па сваіх метадах яна падобная да першаснай індустрыялізацыі сталінскіх часоў. Таксама дарэчная далёкая аналогія з СССР у перадперабудовачны перыяд. Тады вялікія ўкладанні ў машынабудаўнічую галіну для паскарэння эканамічнага развіцця і стварэння тэхналагічнага прарыву скончыліся неэфектыўным марнаваннем рэсурсаў і, у канчатковым выніку, падарвалі эканамічны дабрабыт Савецкага Саюза, што прымусіла кіруючую эліту звярнуцца да перабудовы. З заявы Лукашэнкі вынікае, што пагалоўная мадэрнізацыя стала адказам на прапанову МВФ аб правядзенні структурнай перабудовы.

Апісанне дадатковых падзей

Цяпер распрацоўваецца праект указа, сутнасць якога палягае ў ліквідацыі назіральных саветаў на прыватных

ці арандаваных прадпрыемствах. Ён прадугледжвае ліквідацыю прадстаўніцтва мінарытарных акцыянераў у мясцовых назіральных саветах. Дзяржава таксама атрымлівае права накіроўваць сваіх прадстаўнікоў нават на тыя прадпрыемствы, у якіх дзяржава мае мінімальны пакет акцый. Разам з дзяржаўнай доляй удзелу, галасаванне «маўклівымі» акцыямі на такіх прадпрыемствах яшчэ больш узмацніла б становішча дзяржавы. Фактычна гэта вяртанне да правіла «залатой» акцыі, але ў значна менш прававых формах, калі дзяржава нават з мінімальным капіталам можа ўплываць на ключавыя рашэнні.

Паколькі прадстаўнік дзяржавы выбіраўся б са складу найвышэйшых чыноўнікаў (як мінімум, працаўнікоў мінскага або абласных выканкамаў), то такая сітуацыя таксама прывяла б да канфлікту інтарэсаў паміж тымі, хто кіруе эканомікай і вызначае правілы гульні і тымі, хто вымушаны дзейнічаць у гэтых правілах гульні.

22 снежня Нацбанк пасля паўгадавой паўзы вярнуўся да прадастаўлення ліквіднасці з дапамогай ламбардных аўкцыёнаў. Фактычна ўведзеная яшчэ адна 35%-ная стаўка, акрамя стаўкі рэфінансавання, якая ва ўсім свеце і лічыцца ўліковай стаўкай. Крэдытна-грашовая

палітыка становіцца яшчэ больш жорсткай і рэальнаму сектару даводзіцца працаваць у яшчэ больш складаных умовах.

Апісанне падзей, якія супярэчаць трэнду, аднак не змяняюць яго

Улады адмовіліся ад першапачатковай спробы прымусяць акцыянераў прадпрыемства «Прамень» прыняць рашэнне аб павелічэнні долі дзяржавы. Адміністрацыі прэзідэнта было даручана распрацаваць альтэрнатыўны праект стварэння холдынга абуткавай прамысловасці. Магчыма, улады ўсвядомілі негатыўны эффект ад нацыяналізацыі кандытарскіх фабрык і вырашылі зрабіць крок назад. Хоць гэту падзею і можна аднесці да станючых, яна не паўплывала на агульную відавочна антылібералізацыйную тэндэнцыю.

Нацбанк настаяў на сваіх дэклараваных мэтах і перашкодзіў спробе стымуляваць тэмпы росту праз крэдытаванне дзяржбанкамі асобных галін. Гэта таксама можна аднесці да станючай з'явы з пункту гледжання лібералізацыі. На наступны год дэкларуецца яшчэ большае скарачэнне ўдзелу на валютным рынку. Гэта азначае, то Нацбанк будзе імкнуцца павялічыць ваганні курсу і кіраваць інфляцыяй. ■

Кароткі прагноз на наступны квартал

Рашэнне аб выдзяленні траншу ЕўрАзЭс без выкананых умоў па прыватызацыі азначае, што перамовы на гэтую тэму пераносяцца на наступны год. Відавочна, што ўлада прыняла рашэнне праводзіць прыватызацыю толькі ў самым крайнім выпадку, пры дэфіцыце знешняга фінансавання і неспрыяльнай знешнеэканамічнай кан'юнктуры.

Дамоўленасць аб аб'ёмах паставак нафты толькі на працягу першага квартала 2013 г. падвешвае прыняцце рашэння на ўвесь год, што пакідае магчымасць патрабавання Расіяй пэўных крокаў ад Беларусі. З іншага боку, задаволіць абавязцельствы ў прыватызацыйных ззелках велічынёй у 2,5 млрд. даляраў не вельмі складана. Гэтую суму магло б забяспечыць, напрыклад, правядзенне IPO 10% «Белкалія». Аднак ідэалагічны выбар заключаецца ў поўнай адсутнасці прыватызацыі і нават у нацыяналізацыі ўласнасці, гэта значыць у аднаўленні поўнага кантролю дзяржавы над уласнасцю, а таксама ў кантролі над прадпрыемствамі ў сэнсе закабалення работнікаў.

Дэклараваная мэта макраэканамічнай стабілізацыі ў кароткатэрміновай перспектыве недасяжная. Як сведчаць падзеі кастрычніка, у грамадстве да гэтага часу моцныя дэвальвацыйныя чаканні, якія пагаршаюць сітуацыю ў рэальным сектары. Нягледзячы на больш ранні прагноз аб плаўным памяншэнні ставак на працягу года, яны спыніліся на паказчыку ў 30%.

Кароткі прагноз на ўвесь год

Закупка абсталявання для прадпрыемстваў можа праявіцца ў пэўным росце ВУП. Укладанні ў асноўныя фонды таксама акажуць уздзеянне на паказчык памеру інвеставання ў эканоміку. Аднак, хутчэй за ўсё, да істотнага спрыяльнага эканамічнага эфекту гэта не прывядзе. Калі прыйдзе ўсведамленне гэтага (арыентыроўка, у другой палове 2013 г.), то будуць прынятыя пэўныя палітычныя рашэнні, напрыклад, аб адстаўцы ўрада. У той жа час, рашэнне аб правядзенні працэсу, аналагічнага саветскай перабудове, прынятае не будзе, паколькі фактар набліжэння прэзідэнцкіх выбараў 2015 г. узмацняецца. Такім чынам, стане актуальным пытанне латання дзірак у эканоміцы і кропкавага продажу «фамільнага срэбра».

Трэнд 3

Якасць кіравання і вяршэнства права

▼ рэгрэс

Ці спраўдзіўся прагноз, дадзены ў папярэднім выпуску «BISS-Trends»

Мы меркавалі, што ва ўмовах узмацнення напружання ў фінансава-эканамічнай сферы можна чакаць, што тэндэнцыя рэгрэсу спыніцца і ўлады будуць вымушаныя здзейсніць некаторыя крокі ў кірунку лібералізацыі прававога поля. Нягледзячы на «касметычны ремонт» сістэмы права і кіравання ды поспехі ў некаторых галінах (напрыклад, сфера падатковага адміністравання і судаводства), агульны рэгрэс відавочна працягнуўся, г. зн. папярэдні прагноз не спраўдзіўся.

Абгрунтаванне новага трэнду

Скандал са зневажаннем права ўласнасці і нацыяналізацыяй найбуйнейшых кандытарскіх фабрык «Камунарка» і «Спартак», дыскусія аб стварэнні холдынгу пад эгідай дзяржавы ў лёгкай і абутковай прамысловасці, а таксама дэкрэт аб кабальных працоўных кантрактах у галіне дрэваапрацоўкі былі самымі значнымі адмоўнымі падзеямі перыяду ў святле ацэнкі трэнду з пункту гледжання лібералізацыі.

Станоўчымі фактамі сталі прыняцце пастановы аб абавязковай спецыялізацыі па катэгорыях спраў у судах і праграмы развіцця інфармацыйнай інфраструктуры падатковых органаў, якія, несумненна, унясуць сваю лепту ў якасць кіравання. Нягледзячы на шэраг безумоўна станоўчых падзей, асноўныя «навінавыя хіты» вызначаюць характарыстыку трэнду ў чацвёртым квартале як «рэгрэс».

Апісанне асноўнай падзеі, якая вызначыла ацэнку трэнду

Асноўнай падзеяй перыяду стаў скандал, звязаны з фактычнай нацыяналізацыяй кандытарскіх фабрык «Камунарка» і «Спартак» у кастрычніку 2012 г. Ліквідацыя назіральных саветаў і рашэнне аб дадатковай эмісіі акцыяў па распараджэнні прэзідэнта без рашэння сходу акцыянераў-уласнікаў, у выніку чаго мажарытарным акцыянерам стала дзяржава, – гэта абуральныя неправавыя прэцэдэнт.

Улічваючы заявы дзяржаўных органаў, гэтым прэцэдэнтам развіццё падзей можа і не абмежавацца. Так, абмяркуюваецца стварэнне холдынгу пад эгідай дзяржавы ў лёгкай і абутковай прамысловасці.

Натуральна, што замежныя і айчыныя прыватныя інвестары ўстрымліваюцца ад інвеставання ў краіну пры адсутнасці

ўпэўненасці ў тым, што заўтра не будзе прыняты ўказ ці дэкрэт, які ўшчамляе іх правы.

Апісанне дадатковых падзей

У пачатку снежня Дзяржаўны камітэт па маёмасці Рэспублікі Беларусь заявіў аб распрацаваным ім праекце ўказа аб уладальніцкім наглядзе, які прадугледжвае прызначэнне ўпаўнаважаных прадстаўнікоў у акцыянерныя таварыствы, дзе няма долі дзяржавы, з дэклараванай мэтай абароны правоў «мінарытарных акцыянераў, нашых грамадзян». Гэта фактычна азначае ўвядзенне не проста «залатой», а «плацінавай» акцыі. Гэтая ініцыятыва адносіцца да акцыянерных таварыстваў, якія былі створаныя ў працэсе пераўтварэння дзяржпрадпрыемстваў. Аднак тут гаворка ідзе ні пра што іншае, як пра зваротную сілу закона і парушэнне набытага раней права ўласнасці. Калі ўказ у такой рэдакцыі будзе прыняты, інвестыцыйны імідж Беларусі ў чарговы раз пацярпіць.

Практычна адначасова ўжо ў іншай галіне эканомікі было прынята яшчэ адно адвядзенае рашэнне. Дэкрэт № 9 «Аб дадатковых мерах па развіцці дрэваапрацоўчай прамысловасці», а дакладней яго палажэнні, якія тычацца ўмоў аплаты працы і звальнення супрацоўнікаў, уводзяць становішча, падобнае да прымусовай працы. Тут ідзе гаворка не проста пра нестабільнасць беларускага заканадаўства і магчымасць яго рэзкай змены шляхам прыняцця ўказа або дэкрэта, а пра абуральнае парушэнне асноў працоўнага права, прапісанага ў Працоўным кодэксе.

План прыватызацыі аб'ектаў, якія знаходзяцца ў дзяржаўнай уласнасці, на 2011–2013 гг. адменены, г. зн. адбылося вяртанне да старой сістэмы, калі рашэнне аб прыватызацыі кожнага канкрэтнага прадпрыемства ў індывідуальным парадку прымалася прэзідэнтам ці іншым упаўнаважаным органам. Пры гэтым, План пераўтварэння рэспубліканскіх унітарных прадпрыемстваў (РУП) у адкрытыя акцыянерныя таварыствы (ААТ) на 2011–2013 гг., у якім знаходзяцца 128 прадпрыемстваў, пакінуты ў сіле з пэўнымі змяненнямі.

Апісанне падзей, якія супярэчаць трэнду, аднак не змяняюць яго

Пасля некалькіх гадоў абмеркавання прынятая пастанова аб увядзенні абавязковай спецыялізацыі па катэгорыях спраў у судах з колькасцю суддзяў больш

за 10 чалавек. Спецыялізацыя суддзяў шырока распаўсюджаная ў сусветнай практыцы, яна спрыяе прафесійнаму росту суддзі, назапашванню досведу ў пэўных сферах, аднастайнасці судовай практыкі і, у выніку, якаснаму і аператыўнаму разгляду спраў. У сувязі з гэтым можна чакаць, што прыняцце пастановы станоўча адаб'ецца на правапрымяненні ў краіне.

Дзяржаўная праграма развіцця інфармацыйнай інфраструктуры падатковых органаў на 2013–2015 гг. мае ўсе шанцы стаць поспехам у плане паляпшэння якасці кіравання. Прадугледжаныя праграмай меры – мадэрнізацыя тэхнічных сродкаў і

інфармацыйных сістэм МПЗ, удасканаленне падатковага адміністравання, пераход на 100% электронны дакументаабарот з плацельшчыкамі, укараненне аўтаматызаванай сістэмы аналізу, аўдыту і прагназавання падатковых паступленняў – закрануць практычна ўсе сферы жыцця грамадства.

Нягледзячы на гэтыя станоўчыя, а значыць супярэчныя агульнаму трэнду падзеі, шэраг згаданых вышэй скандальных фактаў і заяваў, якія носяць выключна важны характар, аказалі ключавы ўплыў на ацэнку пераважнага трэнду ў вельмі негатыўным святле. ■

Кароткі прагноз на наступны квартал

Асобныя крокі па паляпшэнні адміністрацыйных працэдур, але не бізнес-асяроддзя ў цэлым. Увогуле неабходна прызнаць, што ўлада ўжо на працягу некалькіх гадоў паспяхова праводзіць упарадкаванне адміністрацыйных працэдур, у тым ліку інфарматызацыі працэсаў на шляху да «электроннага ўрада». Варта чакаць працягу гэтай тэндэнцыі.

У выпадку прыняцця праанансаванага ўказа аб дзяржаўным уладальніцкім наглядзе ў прапанаванай рэдакцыі, адбудзецца адназначны рэгрэс і значнае падзенне Беларусі ў разнастайных рэйтынгавых эканамічнай і прававой накіраванасці.

Кароткі прагноз на ўвесь год

Праца па стварэнні «электроннага ўрада» і, адпаведна, паляпшэнне якасці кіравання будзе працягвацца. Пры гэтым не варта забываць, што ўсеагульны электронны дакументаабарот і рэгуляванне інтэрнэту і лакальных камп'ютарных сетак будзе павышаць падкантрольнасць людзей і кампаній дзяржаве. У сферы антыманапольнага рэгулявання ў наступным годзе чакаецца прыняцце адзінага заканадаўства, закліканага абараняць канкурэнцыю ў межах Мытнага саюза, а таксама прымаць іншыя меры гарманізацыі заканадаўства з нормамі МС і СГА.

Трэнд 4

Геапалітычная арыентацыя

Прарасійскі вектар:

адсутнасць зменаў

Праеўрапейскі вектар:

рэгрэс

Ці спраўдзіўся прагноз, дадзены ў папярэднім выпуску «BISS-Trends»

Папярэдні прагноз спраўдзіўся. Зрухаў у адносінах з Захадам не адбылося. Мінск не распачаў крокаў па паляпшэнні сітуацыі з правамі чалавека і не вызваліў палітычных зняволеных, што з'яўляецца галоўнай умовай нармалізацыі адносін з ЕС і ЗША. Адносіны з Расіяй трохі абвастрыліся ў сувязі з перамовамі аб пастаўках нафты і паліўным балансе. Аднак гэтая напружанасць не перарасла ў адкрыты публічны канфлікт, а інтэграцыйныя працэсы не перапыніліся.

Абгрунтаванне новага трэнду

У апошнім квартале 2012 г. расійскі напрамак знешняй палітыкі Беларусі заставаўся дамінуючым. Працягваўся працэс фарміравання адзінай эканамічнай прасторы. Аднак працягнуўся і пошук Беларуссю такой мадэлі, якая дазволіла б адначасова захаваць існуючую эканамічную і палітычную мадэль і пазбегнуць негатывных наступстваў інтэграцыі ў АЭП. У сувязі з гэтым у беларуска-расійскіх адносінах захаваліся сур'ёзныя супярэчнасці, якія, аднак, рэдка выплэскаюцца ў публічную прастору, у асноўным, з прычыны нежадання расійскага боку дэманстраваць негатывныя бакі інтэграцыйнага працэсу.

Палітычныя адносіны Беларусі з Захадам працягваюць знаходзіцца ў замарожаным стане. Ні адзін з бакоў не гатовы ісці на саступкі. Нягледзячы на гэта, эканамічныя адносіны і тэхнічныя праекты працягваюць развівацца. Пасля крызісных з'яў вясны і лета 2012 г. адносіны з ЕС, падобна, стабілізаваліся ў стане, які можна назваць «млявым канфліктам каштоўнасцяў». Пры гэтым адбылося павелічэнне кантактаў і сустрэч на ўзроўні МЗС.

Апісанне асноўнай падзеі, якая вызначыла ацэнку трэнду

23 кастрычніка адбылося падпісанне праграмы мерапрыемстваў па актывізацыі супрацоўніцтва прадпрыемстваў абаронна-прамысловых комплексаў Рэспублікі Беларусь і Расійскай Федэрацыі на 2012–2015 гг. Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Беларусі ратыфікавала Пратакол аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у пагадненне аб парадку выплаты і залічэння

вывазных мытных пошлін пры вывазе з тэрыторыі Беларусі за межы Мытнага саюза сырой нафты і асобных катэгорый тавараў, выпрацаваных з нафты.

13 снежня быў падпісаны Мемарандум аб узаемаразуменні паміж ЕЭК і Пастаянным камітэтам Саюзнай дзяржавы, які сістэматызуе ўзаемадзеянне гэтых дзвюх інтэграцыйных структур. У канцы снежня завяршылася ратыфікацыя пагаднення Расіі і Беларусі аб парадку фармавання цаны на газ для Беларусі, якое замацавала нізкую цану на газ для афіцыйнага Мінска. За перыяд маніторынгу таксама адбыўся цэлы шэраг двухбаковых сустрэч на высокім і вышэйшым узроўнях.

Разам з тым, захавалася і напружанасць, звязаная з апраўданнем беларускім бокам «растваральнікавага» бізнесу і праблемай паставак у Беларусь расійскай нафты. Нягледзячы на немагчымасць забяспечыць далейшае функцыянаванне «растваральнікавай» схемы, афіцыйны Мінск пры гэтым змог закрыць пытанне аб кампенсацыі Расіі нявыплачаных пошлін у памеры 1,5–2 млрд. даляраў, прадухіліўшы тым самым істотныя праблемы для эканомікі ў 2013 г. Спробы Расіі дамагчыся захавання паліўнага балансу, прадугледжанага на 2012 г., фактычна праваліліся. З патрэбных Мінску 5,3 млн. тон нафты Масква пагадзілася паставіць 4,9 млн., у абмен на якія з Беларусі будзе пастаўлена 200 тыс. тон паліва. Нягледзячы на дамоўленасць паставіць на расійскі рынак на працягу 2012 г. 5,8 млн. тон бензіну, было пастаўлена ўсяго каля 100 тыс. тон.

Што тычыцца перамоваў па паліўным балансе на 2013 г., то Расіі таксама не атрымалася дасягнуць пастаўленай задачы: скараціць пастаўкі нафты з 23 млн. тон да 18,5 млн. тон і атрымаць ад Беларусі 2–2,5 млн. тон нафтапрадуктаў. У выніку некалькіх раўндаў напружаных перамоў бакі так і не прыйшлі да канчатковай дамоўленасці па паліўным балансе, але Беларусь забяспечыла сабе запытанія аб'ёмы нафты прынамсі на першы квартал 2013 г.

7 снежня стала вядома, што Беларусь усё ж атрымае чацвёрты транш крэдыту АКФ ЕўрАзЭС, нягледзячы на тое, што краіна не выканалася асноўныя ўмовы для яго

атрымання – не праведзена ні структурных рэформаў, ні прыватызацыі.

Такім чынам, можна казаць пра знаходжанне афіцыйным Мінскам зручнай геапалітычнай нішы, якая дазваляе атрымліваць істотныя прэферэнцыі і субсідыі без неабходнасці трансфармацыі палітычнай і эканамічнай сістэмы. Ва ўмовах рэалізацыі расійскім кіраўніцтвам праекта Еўразійскага эканамічнага саюза Расія мае патрэбу ў публічнай дэманстрацыі геапалітычнай лаяльнасці сваіх саюзнікаў. Такую дэманстрацыю Крэмль вымушаны шчодро аплачваць, нават насуперак уласным жаданням і нягледзячы на імкненне саюзнікаў ухіляцца ад выканання ўзятых на сябе абавязацельстваў. Такая спрыяльная для Мінска геапалітычная канфігурацыя дазваляе яму кансерваваць млявы канфлікт з Захадам, не выконваючы патрабаванняў апошняга, але захоўваючы магчымасць нармалізацыі адносін у будучыні як рычаг уздзеяння на Маскву.

Апісанне дадатковых падзей

15 кастрычніка адбылося пасяджэнне Савета ЕС, па выніках якога было працягнутае дзеянне абмежавальных мер (візавыя абмежаванні і кропкавыя санкцыі супраць шэрагу прадпрыемстваў) у дачыненні да Беларусі да 31 кастрычніка 2013 г. Звяртае на сябе ўвагу рэакцыя афіцыйнага Мінска на падаўжэнне абмежавальных мер ЕС: яна насіла параўнальна ўзважаны, неагрэсіўны характар. Акрамя традыцыйных фраз пра падвойныя стандарты і недапушчальнасць ціску па палітычных матывах, у заяве прэс-сакратара МЗС Беларусі выказваўся заклік да Еўрасаюза вырашаць усе спрэчныя пытанні выключна за сталом перамоваў.

У чацвёртым квартале адбылася цэлая серыя кантактаў паміж Беларуссю і асобнымі краінамі-членамі ЕС. Так, прайшлі Дні культуры Беларусі ў Літве і латвійскім горадзе Елгава. Адбыўся рабочы візіт намесніка міністра замежных спраў А. Купчынай у Нямеччыну. Таксама ў Германіі (г. Фрыдрыхсхафен) быў праведзены Дзень беларускай эканомікі. У Мінску адбыліся пасяджэнні беларуска-латвійскай і беларуска-венгерскай міжурадавых камісій па эканамічным супрацоўніцтве. У Гаазе прайшоў Беларуска-нідэрландскі бізнес-форум. Падпісана праграма супрацоўніцтва паміж Міністэрствам культуры Беларусі і Міністэрствам культуры і нацыянальнай спадчыны Польшчы на 2012–2014 гг. У Вільні падпісана літоўска-беларускае пагадненне аб супрацоўніцтве ў галіне інфармацыйных і камунікацыйных

тэхналогій і развіцця інфармацыйнага грамадства.

Адбыўся шэраг сустрэч кіраўніцтва МЗС Беларусі з кіраўнікамі дыпламатычных місій краін ЕС у Беларусі (Польшчы, Францыі, Чэхіі, Эстоніі, Вялікабрытаніі, Літвы), тэлефонная размова міністраў замежных спраў Беларусі і Чэхіі, сустрэча кіраўніка МЗС Беларусі з дырэктарам Дэпартаменту па пытаннях Расіі, «Усходняга партнёрства», Цэнтральнай Азіі, рэгіянальнага супрацоўніцтва і АБСЕ Еўрапейскай службы знешніх дзеянняў Гунарам Вігандам.

14 лістапада ў Мінску праектам «Цытадэль» была арганізавана міжнародная канферэнцыя «Беларусь на скржжаванні інтэграцыі», якая сабрала прадстаўнікоў Адміністрацыі Прэзідэнта Беларусі, беларускага МЗС, экспертаў дзяржаўных органаў, а таксама дыпламатаў і экспертаў краін-членаў ЕС, супрацоўнікаў Прадстаўніцтва ЕС у Беларусі. На канферэнцыі, акрамя іншага, былі абмеркаваныя праблемныя моманты беларуска-еўрапейскіх адносін і магчымыя шляхі іх вырашэння.

Варта адзначыць, што пэўная актывізацыя двухбаковых кантактаў з краінамі-сябрамі ЕС не азначае нармалізацыі адносін з Брусэлем і, тым больш, не з'яўляецца сведчаннем адмовы ЕС ад сваіх папярэдніх умоў, якія выстаўляюцца афіцыйнаму Мінску.

Апісанне падзей, якія супярэчаць трэнду, аднак не змяняюць яго

Тавараабарот паміж Беларуссю і краінамі Еўрапейскага саюза ў студзені – кастрычніку 2012 г. склаў 23,226 млрд. даляраў (119% ад паказчыка аналагічнага перыяду 2011 г.). Беларускі экспарт дасягнуў 15,807 млрд. даляраў. Гэты паказчык на 25,7% перавысіў паказчык студзеня – верасня 2011 г. 3 агульнага экспарту рэспублікі на долю краін ЕС прыходзілася 40,1%. Імпарт з краін ЕС склаў 7,419 млрд. даляраў (павысіўся на 7% у параўнанні з тым жа адрэзкам мінулага года). Ад агульнага аб'ёму імпарту Беларусі ў студзені – кастрычніку 2012 г. імпорт з краін ЕС склаў 19,3%.

Такім чынам, дадатнае сальда ў гандлі з краінамі Еўрасаюза для Беларусі склалася ў памеры 8,387 млрд. даляраў. Дадзеная тэндэнцыя нарошчвання гандлёва-эканамічных адносін ідзе ўразрэз з узроўнем палітычных адносін Мінска і Брусэля. Гэты паказвае на тое, што крыніца канфлікту бакоў знаходзіцца, перш за ўсё, у плоскасці каштоўнасцяў, а не інтарэсаў. ■

Кароткі прагноз на наступны квартал

Існуючая геапалітычная канфігурацыя дазваляе Мінску атрымліваць эканамічны і палітычны прыбытак са сваіх саюзніцкіх адносін з Расіяй, не звяртаючы істотнай увагі на ўмовы і патрабаванні краін Захаду, якія, па сутнасці, не маюць як рычагоў уплыву на беларускае кіраўніцтва, так і жыццёва важных інтарэсаў у Беларусі. Таму калі знешнепалітычная кан'юнктура і інтарэсы ключавых гульцоў у рэгіёне не змяняцца, то варта чакаць захавання статус-кво.

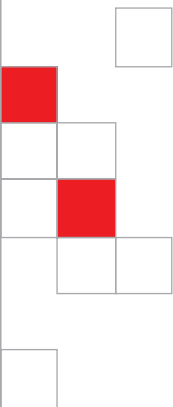
У выпадку зацягвання і / або ўскладнення перамоваў па паліўным балансе з Расіяй, можна чакаць пэўных сімвалічных жэстаў у бок ЕС, якія, аднак, наўрад ці прывядуць да істотнага паляпшэння адносін.

Кароткі прагноз на ўвесь год

Адносіны з ЕС будуць заставацца на ўзроўні вялага канфлікту, хоць абодва бакі, верагодна, будуць час ад часу прыкладаць некаторыя намаганні для арганізацыі дыялогу на высокім узроўні. Але праз тое, што сучаснае кіраўніцтва Беларусі не гатова да сістэмных рэформаў, наўрад ці варта чакаць, што выкананне афіцыйным Мінскам палітычных папярэдніх умоў Брусэля (калі такое наогул адбудзецца) прывядзе да значнага паляпшэння адносін і падпісання асноўных дагавораў у межах двухбаковых адносін.

Вяртанне афіцыйнага Мінска да палітыкі балансу магчыма ў выпадку ўзмацнення ціску з боку Крамля і невыканання апошнім узятых на сябе абавязацельстваў у межах інтэграцыйных працэсаў.

Трэнд 5

Культурная палітыка

рэгрэс

Ці спраўдзіўся прагноз, дадзены ў папярэднім выпуску «BISS-Trends»

Прагноз, дадзены ў папярэднім выпуску «BISS-Trends», спраўдзіўся. Культурная палітыка дзяржавы не зазнала якіх-небудзь прыкметных зменаў у чацвёртым квартале, і гэта прыводзіць да таго, што нацыянальная культура Беларусі па-ранейшаму існуе ў несвабодных умовах. Пазначаны раней трэнд дэлібералізацыі захоўваецца: штучна абмяжоўваецца творчая свабода, уводзяцца нематываваныя абмежаванні і забароны. У Беларусі па-ранейшаму забароненыя выступы музыкаў, якія ўваходзяць у так званы «чорны спіс» выканаўцаў.

Відавочныя палітызацыя і ідэалагізацыя культурнага жыцця краіны, калі каштоўнасць таго ці іншага культурнага праекта вызначаецца не яго эстэтычнымі якасцямі, а перш за ўсё грамадска-палітычнай пазіцыяй аўтараў, іх жаданнем публічна прадэманстраваць падтрымку існуючай улады. У сіле застаецца тэндэнцыя дэвальвацыі культурнай прадукцыі, якая прадстаўляе афіцыйны дыскурс, абмежаванне яе відавочнай, тэматычнай, жанравай і эстэтычнай разнастайнасці. «Мяккая беларусізацыя», якая абазначалася раней, практычна цалкам спыненая.

Абгрунтаванне новага трэнду

Трэнд, які атрымаў працяг у апошнім квартале 2012 г., праяўляецца ў далейшай дэлібералізацыі культурнага жыцця краіны, яго палітызацыі і ідэалагізацыі на фоне палярызацыі культурных працэсаў. Працягнулася дзяленне на нешматлікія заідэалагізаваныя культурныя праекты, якія падтрымліваюцца ўладамі, і праекты неафіцыйныя, да ажыццяўлення якіх улада ставіцца з прадурасцю і асцярогай і, як правіла, не падтрымлівае.

Адсутнасць прадуманай доўгатэрміновай і паслядоўнай палітыкі ў сферы культуры прыводзіць да нязграбных дзеянняў уладаў, якія спараджаюць напружанасць у асяроддзі дзеячаў мастацтва, выцяснююць таленавітых людзей у рэальную або ўнутраную эміграцыю.

Яшчэ больш відавочным стаў дэфіцыт прафесійных кадраў, якія ажыццяўляюць культурніцкую палітыку дзяржавы. Узровень іх кампетэнтнасці, нежаданне і няўменне ўзяць на сябе адказнасць за рашэнні прыводзяць да павелічэння нематываваных забаронаў і абмежаванняў.

Ва ўмовах бесперапыннай напружанасці ва ўзаемаадносінах з Еўропай культурнае жыццё Беларусі выяўляе некаторыя прыкметы закрытасці, спрашчэння, яно часцей арыентуецца на пасрэдныя ўзоры сучаснай расійскай культурнай прадукцыі (перш за ўсё ў сферы шоу-бізнесу). Адзінкавыя станоўчыя выключэнні не здольныя пераламаць такую жудасную сітуацыю ў цэлым.

Апісанне асноўнага падзеі, які вызначыў ацэнку трэнду

Працэсы дэлібералізацыі культурнай прасторы прыкметныя, перш за ўсё, у палітыцы нематываваных забаронаў і абмежаванняў творчай свабоды, якую праводзяць улады краіны. Наяўнасць тайных забаронаў на выступ шматлікіх папулярных музычных гуртоў («Ляпіс Трубяцкой», «Крамбамбуля», «Нейра Дзюбель», «Палац», «IQ48» і інш.) працягнулася. Яна прыводзіць да таго, што гэтыя выканаўцы ўжо нават не робяць спробаў арганізаваць свае канцэрты на радзіме. Замест гэтага «забароненыя» музыкі праводзяць выступы ў бліжкім замежжы: Расіі, Украіне, Літве. Пры гэтым іх канцэрты нярэдка ператвараюцца ў яркія палітычныя дэманстрацыі з выкарыстаннем забароненай у Беларусі нацыянальнай сімволікі, як гэта здарылася з прэзентацыяй новага альбома «Рабфак» гурта «Ляпіс Трубяцкой» 27 кастрычніка ў Вільні.

Асцярогі выклікае і той факт, што забароны распаўсюджваюцца ў апошні час і на прадстаўнікоў іншых творчых спецыяльнасцяў і нават на мастацкіх крытыкаў, што мае шмат агульнага з «забаронай на прафесію». Так, вядомы беларускі кінакрытык Максім Жбанкоў быў выключаны з журы кінапрэсы 19-га Міжнароднага кінафестывалю «Лістапад», які прайшоў у Мінску 2–9 лістапада. Афіцыйнае запрашэнне, папярэдне накіраванае М. Жбанкову, было адклікана, а ў прэс-цэнтры фестывалю заявілі, што дадзеная кандыдатура «не прайшла ўзгадненне ў вышэйстаячага начальства». Сам крытык звязвае адхіленне ад працы ў журы са сваімі публікацыямі ў незалежнай прэсе.

Узмацніўся ціск і на майстроў выяўленчага мастацтва. Так, была адменена запланаваная загадзя юбілейная персанальная выстава вядомага беларускага мастака, аднаго з заснавальнікаў мастацкага аб'яднання «Пагоня» Алеся Марачкіна ў выставачнай зале мастацка-графічнага факультэта Віцебскага дзяржаўнага ўніверсітэта. Дэкан факультэта заявіў, што ВДУ праходзіць пераатэстацыю

і зала будзе занята. Між тым у лістападзе выстава твораў А. Марачкіна, прысвечаная 70-годдзю мастака, з поспехам экспанавалася ў Мінску. З экспазіцыі выставы арт-аб'ектаў «ПаСТУЛат», якая адкрылася 19 кастрычніка ў мінскай галерэі «Універсітэт культуры», было канфіскаванае крэсла «Аграгламур», выкананае вядомым беларускім мастаком, майстрам перформансу Алесем Пушкіным. Кіраўніцтва галерэі заявіла, што ў сілу розных прычын не хоча бачыць яго твор у экспазіцыі.

Са скандалам было звязана адкрыццё беларускага арт-праекта «Zabor» ў Варшаве. 31 кастрычніка, непасрэдна перад адкрыццём выставы, прадстаўнікі беларускай амбасады прыбралі з экспазіцыі рэпрадукцыі дзевяці карцін, звязаных з савецкім мінулым Беларусі і абмежаваннем свабоды ў нашай краіне, былі знятыя партрэты Леніна і Сталіна. Такім чынам, асноўная ідэя праекта – іранічная настальгія аб савецкім мінулым – была разбурана. Паказальна, што знятыя карціны былі спецыяльна прызначаны для замежнага варыянту выставы: іх нават не спрабавалі дэманстраваць у Мінску (дзе арт-праект у гэтым годзе ажыццяўляўся на працягу двух летніх месяцаў), выразна ўсведамляючы, што цэнзуру ў Беларусі такія творы сёння прайсці не змогуць.

9 кастрычніка на Кастрычніцкай плошчы ў Мінску пры спробе правядзення мастацкай акцыі «Прыватны манумент» у межах міжнароднага мастацкага праекта «Аб цяжкіх выказваннях у публічнай прасторы» былі затрыманыя мастак Міхаіл Гулін і тры яго асістэнты. Удзельнікаў акцыі абвінавачалі ў непадпарадкаванні работнікам міліцыі, дваіх збілі, пасля чаго суд апраўдаў затрыманых.

Падзеі культурнага жыцця Беларусі неабвержна сведчаць аб тым, што ўлады асцерагаюцца любой праявы самастойнасці, творчай свабоды, незалежнага мыслення. Пры гэтым засмучае ўзровень кампетэнтнасці адказных асоб, галоўная мэта якіх – забараніць усё тое, што, на іх думку, выходзіць за межы дазволенага. Так, з аднолькавым запалам пераследуецца як дзейнасць у Беларусі «Свабоднага тэатра» з яго яркім палітычным падтэкстам, так і непасрэдна не звязаныя з палітыкай «мастацкія інтэрвенцыі» сучасных беларускіх мастакоў. Не такая відавочная ў заключным квартале 2012 г. ідэалагізацыя беларускай культурнай прасторы звязана не са зменай трэнду, а з адсутнасцю тых знакавых культурных падзей, якія традыцыйна прадстаўляюць афіцыйны дыскурс.

Апісанне дадатковых падзей

У чацвёртым квартале адбылася падзея, значэнне якой можна будзе ў поўнай меры ацаніць толькі праз пэўны перыяд: 16 лістапада А. Лукашэнка задаволіў просьбу П. Латушкі і вызваліў яго ад пасады міністра

культуры Рэспублікі Беларусь, прызначыўшы паслом у Францыі і пастаянным прадстаўніком Беларусі пры ЮНЕСКА па сумяшчальніцтве. Трохгадовы тэрмін знаходжання П. Латушкі на пасадзе міністра культуры быў часам супярэчлівым, але яркім, а сама яго фігура выклікала самыя розныя, часам палярныя ацэнкі.

З імем былога міністра культуры звязваюць некаторыя пазітыўныя змены ў сучаснай культурнай палітыцы дзяржавы: урад зацвердзіў праграму «Замкі Беларусі» коштам больш за 15 мільёнаў даляраў, пачалася рэстаўрацыя (часам даволі спрэчная) помнікаў архітэктуры; пры кабінёце міністраў быў створаны Рэспубліканскі грамадскі савет па справах культуры і мастацтва, заснаваная Нацыянальная тэатральная прэмія і адбыўся першы Нацыянальны форум «Музеі Беларусі», быў распрацаваны і прыняты Закон аб падтрымцы кінематаграфіі. П. Латушка быў адзіным чыноўнікам высокага ўзроўню, які дасканала валодаў беларускай мовай і публічна яе выкарыстоўваў.

Зрэшты, не варта і пераацэньваць дзейнасць П. Латушкі. Міністэрства культуры так і не здолела выпрацаваць і праводзіць у жыццё самастойную ўзважаную і паслядоўную культурную палітыку, агульная сітуацыя з нарастаннем працэсаў дэлібералізацыі, палітызацыі і ідэалагізацыі беларускай культуры захавалася. 10 снежня Лукашэнка прызначыў міністрам культуры Рэспублікі Беларусь Б. Святлова, які працаваў раней рэктарам Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў. Гэта прызначэнне было ўспрынята грамадскасцю з асцярожным аптымізмам.

У пачатку снежня ў чарговы (трэці!) раз была закрытая «Арт-сядзіба» – існуючая больш за год культурная пляцоўка для прэзентацыі творчасці пачаткоўцаў і вядомых беларускіх аўтараў. У «Арт-сядзібе» сваю творчасць прэзентавалі пераважна беларускамоўныя музыкі, літаратары, мастакі, наведванне ўсіх мерапрыемстваў было вольным. Культурная пляцоўка была зачыненая ў сувязі са скасаваннем заключанага раней дагавора арэнды, нягледзячы на неаднаразовыя запэўніванні кіраўніка праекта П. Белавусава аб гатоўнасці супрацоўнічаць з аддзелам культуры Мінгарвыканкама.

У канцы года ў інтэрнэце з'явіліся 10 серый серыяла «Паляванне на гаўляітара», знятага расійскай кампаніяй «Starmedia» пры ўдзеле «Беларусьфільма». У аснову сюжэту пакладзеныя рэальныя гістарычныя падзеі, якія адбываліся ў Мінску ў 1941–1943 гг. Здымкі адбываліся ў Бабруйску, Віцебску і Мінску. Серыял прэзентавалі, як першы па-сапраўднаму дзвухмоўны твор: сапраўды, у фільме гучыць як расійская, так і беларуская гаворка. Аднак, як адзначылі гледачы, па-беларуску ў серыяле кажуць

практычна выключна паліцаі, прастытуткі і іншыя персанажы, чые паводзіны выразна негатыўныя і выклікаюць адмоўныя эмоцыі, што ў сваю чаргу не можа не выклікаць насцярожанага стаўлення і да беларускай мовы.

Практычна цалкам спынілася азначаная яшчэ ў пачатку года «мяккая беларусізацыя». Больш за тое, нягледзячы на неаднаразовыя афіцыйныя запэўніванні ў падтрымцы ўсяго беларускага, нацыянальнай мова, якая традыцыйна выкарыстоўваецца А. Лукашэнкам выключна падчас карыкатурных нападаў на прадстаўнікоў апазіцыі, паслядоўна выцясняецца ў маргінальнае поле.

Апісанне падзей, якія супярэчаць трэнду, аднак не змяняюць яго

Паўныя спадзяванні на паляпшэнне сітуацыі былі звязаныя з канцэртамі гурта «Палац» (які, як мяркуецца, уваходзіць у «чорны спіс» выканаўцаў), што прайшоў у Мінску 26 кастрычніка. Юбілейны канцэрт музыкаў, якія выконваюць аўтэнтычны беларускі фальклор, як у арыгінальным гучанні, так і ў розных стылявых апрацоўках, прайшоў у Рэспубліканскім тэатры беларускай драматургіі і быў прысвечаны 20-годдзю стварэння групы. Канцэрт адбыўся, нягледзячы на інфармацыю аб яго адмене з тэхнічных прычынаў, якая з'явілася 24 кастрычніка; правядзенне канцэрта звязваюць з асабістым умяшаннем у вырашэнне канфлікту міністра культуры Беларусі П. Латушкі.

За апошні час «забароненым» музыкам атрымалася правесці яшчэ некалькі камерных выступленняў на радзіме: выступы ў пасольствах, так званыя «кватэрныя канцэрты», паўлегальныя карпаратыўныя вечары. 21 лістапада З. Вайцюшкевіч у сталічнай галерэі «Ў» прэзентаваў свой новы

альбом «Ваячак». Вечар прайшоў у закрытым фармаце, патрапіць туды можна было толькі па запрашэннях. На жаль, гэтыя падзеі цяжка расцэньваць як паслабленне забарон і абмежаванняў, паколькі «чорны спіс» выканаўцаў працягнуў сваю дзейнасць і нават папоўніўся. Так, у чацвёртым квартале былі адменены два канцэрты гурта «Дай дарогу!». Арганізатарам канцэрту было заяўлена, што выступ выканаўцаў «непажаданы».

Да знакавых падзей, якія выклікаюць надзею на развіццё пазітыўных змяненняў у нацыянальнай культуры Беларусі, на ўмацаванне шматстайных сувязей з вядучымі сусветнымі культурнымі цэнтрамі варта аднесці першыя вынікі працы Нясвіжскага палацава-замкавага комплексу і замкавага комплексу «Мір», якія адкрыліся пасля рэканструкцыі і рэстаўрацыі, а таксама выставу «Марк Шагал: жыццё і каханне» ў Нацыянальным мастацкім музеі.

Апошнія месяцы года сталі часам правядзення некалькіх цікавых кінематаграфічных, тэатральных і музычных фестываляў. Акрамя традыцыйнага 19-га Міжнароднага кінафестывалю «Лістапад» у Мінску, на некалькіх пляцоўках прайшоў 1-ы Міжнародны фестываль «JazzinMinsk-2012», на якім сваю творчасць прадэманстравалі джазавыя музыканты з ЗША, Бразіліі, Ізраіля, Беларусі і іншых краін.

У чацвёртым квартале былі абвешчаныя лаўрэаты Другой Нацыянальнай тэатральнай прэміі, адбыўся прадстаўнічы Міжнародны тэатральны форум «ТЭАРТ», на сцэне Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета прайшоў III Мінскі міжнародны Калядны оперны форум. У Беларусі таксама адбыўся Першы Нацыянальны форум «Музеі Беларусі», вялікі рэзананс выклікала Мінская трыенале сучаснага мастацтва «БелЭкспа-Арт-2012». ■

Кароткі прагноз на наступны квартал

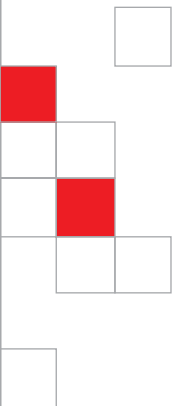
У першым квартале 2013 г. будзе працягнуты трэнд дэлібералізацыі беларускай культурнай прасторы. Варта чакаць далейшай ідэалагізацыі і палітызацыі асноўных культурных праектаў, выцяснення ў маргінальнае поле ўсяго таго, што, на думку ўладаў, не ўпісваецца ў межы дазволенага. Падтрымка любога праекта па-ранейшаму будзе вызначацца не столькі яго эстэтычнай каштоўнасцю, навізнай, запатрабаванасцю грамадствам, колькі гатоўнасцю аўтараў падтрымаць існуючую дзяржаўную ідэалогію. Негатыўны ўплыў акажа непазбежнае ва ўмовах надыходзячага крызісу скарачэнне бюджэтнага фінансавання культурных праграм. Верагодны новы віток «культурнай эміграцыі», калі незалежныя актары вымушаныя будуць шукаць магчымасці сваёй творчай рэалізацыі за межамі Беларусі.

Кароткі прагноз на ўвесь год

2013 г. абвешчаны ў Беларусі Годом беражлівасці, падчас абмеркавання планаў па мадэрнізацыі ААТ «Магілёўхімвалакно» ў снежні 2012 г. А. Лукашэнка запатрабаваў скараціць выдаткі на спорт і культуру для дадатковага фінансавання мадэрнізацыі прамысловасці. Таму ў 2013 г. будзе адбывацца паступовае скарачэнне колькасці дзяржаўных праграм. Пры гэтым улады зрабяць усё магчымае, каб захаваць тыя мерапрыемствы, якія прадстаўляюць афіцыйны культурны дыскурс, будуць максімальна ідэалагізаваць і палітызаваць іх. Пад пагрозай, у першую чаргу, будуць праекты, звязаныя з адраджэннем нацыянальнай самасвядомасці, прапагандай беларускай мовы і нацыянальных культурных каштоўнасцяў.

Будзе працягнуты трэнд дэлібералізацыі сучаснай культуры, яе палярызацыі. Пэўныя пазітыўныя змены ў культурнай сферы магчымыя ў выпадку істотнага пацяплення адносін з ЕС, якое ў стане пацягнуць за сабой большую еўрапейскую культурную прысутнасць і павелічэнне колькасці сумесных культурных праектаў.

Даведачны каталог падзей, фактаў, змяненняў, на аснове якіх эксперты ацэньвалі трэнд

Трэнд 1

Палітычная лібералізацыя і дэмакратызацыя

Дата	Падзея	Інтэрпрэтацыя падзеі
2 кастрычніка	Арыштаваны больш за 500 асобнікаў кнігі і часопісаў з ліку выданняў «Архэ» («ARCHE»).	
4 кастрычніка	Заблакаваны банкаўскі рахунак часопіса «Архэ».	
	Брэсцкія ўлады не далі згоды на правядзенне пікету за годную працу. З ініцыятывай правядзення акцыі 7 кастрычніка, калі адзначаецца Міжнародны дзень барацьбы за годную працу, у гарвыканкам звярнуліся брэсцкія прадстаўнікі прафсаюза радыёэлектроннай прамысловасці (РЭП).	Заяўка была пададзеная на правядзенне пікету ў месцы, якое вызначана ўладамі для такіх мэтай.
8 кастрычніка	Суд горада Наваполацка разгледзеў адміністрацыйную справу актывіста БХД Сяргея Малашэнкі, які быў затрыманы ў гэты ж дзень пры спробе павесіць расцяжку «Свабоду палітвязням!». Актывіста абвінавацілі ў парушэнні парадку правядзення масавага мерапрыемства, і ён быў пакараны штрафам у памеры 3 базавых велічынь.	
9 кастрычніка	У Мінску затрыманая відэааператарка сайта газеты «Наша Ніва» Таццяна Гаўрыльчык.	
	Гаспадарчым судом горада Мінска было вынесена рашэнне аб ліквідацыі Інфармацыйна-асветніцкай установы «Платформа», якая займалася абаронай правоў зняволеных і маніторынгам пенітэнцыярнай сістэмы.	
	На Кастрычніцкай плошчы Мінска падчас правядзення мастацкай акцыі «Цяжкасці выражэння ў публічнай прасторы» былі затрыманыя ўдзельнікі арт-праекта «Going Public» мастак Міхаіл Гулін разам з трыма асістэнтамі Уладзіславам Лук'янчуком, Алегам Давыдчыкам, Сяргеем Панасюком.	
11 кастрычніка	Актывісты руху «Альтэрнатыва» Алег Корбан і Сяргей Уладзіміраў пакараныя за правядзенне флэш-мобу арыштам на 5 сутак.	

18 кастрычніка	Рэдактар часопіса «Архэ» Валер Булгакаў аштрафаваны на 5 базавых велічыняў (500.000 рублёў) за парушэнне парадку ажыццяўлення прадпрымальніцкай дзейнасці.	
22 кастрычніка	Гомельская пракуратура вынесла папярэджанне журналістцы тэлеканала «Белсат» Ларысе Шчыраковай аб недапушчальнасці супрацоўніцтва з замежнымі СМІ без акрэдытацыі.	
26 кастрычніка	Унесены змяненні і дапаўненні ў Падатковы кодэкс Рэспублікі Беларусь, якія ўступаюць у сілу з 1 студзеня 2013 г.	Змяненні закранулі пытанні бязвыплатнай (спонсарскай) дапамогі: пашыраны пералік атрымальнікаў такой дапамогі з вызваленнем ад падатку на прыбытак за кошт уключэння ў яго Рэспубліканскай асацыяцыі інвалідаў-калясачнікаў і некаторых іншых арганізацый.
27 кастрычніка	У горадзе Свіслач Гродзенскай вобласці адбыўся несанкцыянаваны ўрачысты сход у памяць паўстання Каліноўскага.	Каля 10 удзельнікаў сходу былі абвінавачаныя ў парушэнні парадку правядзення масавых мерапрыемстваў і пакараныя адміністрацыйнымі арыштамі ды штрафамі. Працэс прыцягнення ўдзельнікаў да адказнасці расцягнуўся на 2 месяцы.
28 кастрычніка	У Мінску прайшло санкцыянаванае шэсце на «Дзяды».	Удзельнічала больш за 400 чалавек. Непасрэдна перад пачаткам масавага мерапрыемства быў затрыманы непаўнагадовы Ілля Хромаў, які нёс у запlechніку бел-чырвона-белыя сужкі (вызвалены), а таксама Уладзіслаў Швед, у якога быў адабраны бел-чырвона-белы сцяг і складзены пратакол аб дробным хуліганстве (арт.17.1 КаАП).
2 лістапада	Суд апраўдаў мастака Міхаіла Гуліна і трох яго асістэнтаў, абвінавачаных у арганізацыі несанкцыянаванай акцыі (перфоманс на Кастрычніцкай плошчы г. Мінска).	
4 лістапада	4 лістапада ў Мінску ў раёне Лошыца прайшло санкцыянаванае шэсце на «Дзяды».	Удзельнічалі каля 100 чалавек.
16 лістапада	Адбылася канферэнцыя нацыянальнай платформы Форуму грамадзянскай супольнасці Усходняга партнёрства.	
	Вярхоўным судом па позве Міністэрства юстыцыі было вынесена рашэнне аб прыпыненні дзейнасці Рэспубліканскага грамадскага аб'яднання «Добрая воля» на тэрмін у два месяцы.	Падставай для прыпынення дзейнасці суд палічыў выкарыстанне арганізацыяй незарэгістраванай сімволікі (малюнак на канверце), недахопы ў афармленні бланка для лістоў і іншыя падобныя парушэнні.
25 лістапада	У Слуцку (Мінская вобласць) адбылося санкцыянаванае шэсце КХП-БНФ з нагоды гадавіны Слуцкага збройна чыну.	

26 лістапада	У журналісткі Юліі Дарашкевіч пры перасячэнні мяжы канфіскаваны 41 асобнік альбома «Прэс-фота Беларусі».	
	Праваабарончы цэнтр «Вясна» быў вымушаны пакінуць свой офіс, які быў канфіскаваны ў межах крымінальнай справы кіраўніка арганізацыі Алеся Бяляцкага.	
27 лістапада	Мінаблвыканкам адмовіў Партыі БНФ у правядзенні мітыngu 1 снежня на стадыёне ў горадзе Слуцку з нагоды гадавіны Слуцкага збройнага чыну.	
29 лістапада	Вярхоўны суд Рэспублікі Беларусь у касацыйнай інстанцыі пакінуў без зменаў рашэнне аб адмове ў рэгістрацыі Гродзенскай абласной арганізацыі Партыі БНФ.	Абласная арганізацыя беспаспяхова спрабуе зарэгістравацца на працягу апошніх некалькіх гадоў.
1 снежня	У шэрагу вёсак і пасёлкаў слуцкага рэгіёну адбыліся ўрачыстыя сходы Партыі БНФ і руху «Разам» з нагоды гадавіны Слуцкага збройнага чыну.	Нягледзячы на адсутнасць дазволу на правядзенне мітыngu, актывісты апазіцыі правялі шэраг сходаў у памятных месцах слуцкага паўстання.
3 снежня	Дэпартамент фінансавых расследаванняў адмовіўся задаволіць хайдайніцтва Беларускай асацыяцыі журналістаў аб разблакаванні банкаўскага рахунку часопіса «Архэ».	
	У Віцебску затрыманы журналіст сайта «Народныя навіны Віцебска» Сяргей Серабро.	
	Мастак Алесь Пушкін асуджаны на 12 сутак адміністрацыйнага арышту за парушэнне парадку правядзення масавых мерапрыемстваў.	
6 снежня	Цэнтральнай камісіяй Рэспублікі Беларусь па выбарах і правядзенні рэспубліканскіх рэферэндумаў распрацаваны і перададзеныя прэзідэнту прапановы па ўнясенні зменаў у Выбарчы кодэкс Рэспублікі Беларусь.	
17 снежня	Прыняты ўказ прэзідэнта Рэспублікі Беларусь №559 «Аб некаторых пытаннях дзяржаўнай падтрымкі грамадскага аб'яднання «Беларускі рэспубліканскі саюз моладзі»».	Устаноўленыя гарантыі ўдзелу прадстаўнікоў БРСМ у працы дзяржаўных органаў, прызначана дзяржаўнае фінансаванне арганізацыі.
18 снежня	Арыштаваны і асуджаны на 5 сутак адміністрацыйнага арышту за непадпарадкаванне законным патрабаванням міліцыі адзін з лідэраў моладзевай арганізацыі «Малады фронт» Мікалай Дземідзенка.	

19 снежня	Адбылося пасяджэнне Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў па правах чалавека, нацыянальных адносінах і сродках масавай інфармацыі па праекце Закона Рэспублікі Беларусь «Аб унясенні дапаўненняў і змяненняў у некаторыя законы Рэспублікі Беларусь па пытаннях дзейнасці палітычных партый і іншых грамадскіх аб'яднанняў».	Праект рыхтуюць да другога чытання.
	Рознымі органамі мясцовай улады вынесена некалькі дзясяткаў адмоў у дазvole прадстаўнікам апазіцыі на правядзенне пікетаў з нагоды другой гадавіны мінулых прэзідэнцкіх выбараў.	
24 снежня	У Смалявіцкім раёне затрыманыя чатыры журналісты незалежных СМІ, якія асвятлялі сустрэчу з дэпутатам мясцовага савета.	
17 снежня	Актывіст Алесь Макаеў асуджаны да штрафу ў памеры 5 мільёнаў рублёў за парушэнне парадку арганізацыі масавых мерапрыемстваў.	Падставай паслужыла правядзенне сходаў 1 снежня з нагоды гадавіны Слуцкага збройнага чыну.
28 снежня	Пракуратура Рагачоўскага раёна вынесла папярэджанне журналісту сайта vrogacheve.ru Дзянісу Дашкевічу аб магчымым прыцягненні да адказнасці за дыскрэдытацыю Рэспублікі Беларусь.	

Трэнд 2

Эканамічная лібералізацыя

Дата	Падзея	Інтэрпрэтацыя
8 кастрычніка	А. Лукашэнка заявіў, што не выключае магчымасці продажу акцый беларускіх нафтаперапрацоўчых заводаў «за нармальную цану».	
12 кастрычніка	А. Лукашэнка распарадзіўся ліквідаваць назіральныя саветы на «Спартак» і «Камунарцы». «Маё рашэнне адназначнае, нягледзячы ні на якіх інвестараў і інвестыцыйны клімат ... «Камунарка», «Спартак» і аналагічныя прадпрыемствы – гэта народныя прадпрыемствы і гэта прадпрыемствы для дзяцей. Гэтым усё сказана», – заявіў А. Лукашэнка.	Адбылася нацыяналізацыя прадпрыемстваў неправавымі метадамі. У новым назіральным савеце «Камунаркі» прадстаўнікам дзяржавы дасталася шэсць месцаў з васьмі. На пасаду генеральнага дырэктара «Камунаркі» быў прызначаны былы старшыня канцэрна Іван Данчанка. На пасаду генеральнага дырэктара СП ААТ «Спартак» прызначаны Алег Жыдкоў, які раней займаў пасаду кіраўніка справамі Гомельскага гарвыканкама.
25 кастрычніка	А. Лукашэнка распарадзіўся стварыць эфектыўную сістэму кіравання акцыянернымі таварыствамі з доляй дзяржавы.	У 2012 г. пад кантроль дзяржавы ў Беларусі перайшлі як мінімум чатыры паспяховыя прадпрыемствы, дзе раней доля дзяржавы была мінімальнай: «Керамін», «Пінскдрэў», «Камунарка» і «Спартак».

29 кастрычніка	Крыніца ў расійскіх органах дзяржкіравання паведаміла, што падчас перамоваў аб умовах пастаўкі нафты ў Беларусь у чацвёртым квартале 2012 г. і ў 2013 г. Масква прапанавала Мінску кампенсаваць расійскаму бюджэту страты ад «растваральнікавага» бізнесу, якія ацэньваюцца прыкладна ў 1,5 млрд даляраў.	«Распушчальнікавая» схема пагоршыла перамоўніцкія пазіцыі Беларусі з нагоды аб'ёмаў і ўмоў паставак нафты і нафтапрадуктаў на 2013 г.
13 лістапада	Міністр прамысловасці Д. Кацярыніч заявіў аб планах правесці першае публічнае размяшчэнне акцый (IPO) пяці буйных прадпрыемстваў: МТЗ, «Гомсельмаш», БМЗ, «Гарызонт» і БАТЭ ў 2014–2015 гг.	Такім чынам разлічваюць павялічыць прыток прамых замежных інвестыцый.
15 лістапада	Пазачарговы агульны сход акцыянераў ААТ «Чырвоны харчавік» прыняў рашэнне аб прыцыповай згодзе на павелічэнне статутнага фонду прадпрыемства на суму аказанай у 2012 г. дзяржпадтрымкі з давядзеным долі дзяржавы ў статутным фондзе таварыства да 50% + 1 акцыя.	
4 снежня	Першы намеснік міністра сельскай гаспадаркі і харчавання Л. Марыніч заявіў, што на мадэрнізацыю сельгасарганізацый да 2015 г. плануецца накіраваць 64 трлн. рублёў.	
7 снежня	У ходзе 8-га пасяджэння Савета Антыкрызіснага фонду ЕўрАзЭС прынята рашэнне аб выдзяленні Беларусі чацвёртага транша ў аб'ёме 440 млн. даляраў.	Мяркуецца, што сродкі чацвёртага транша паступяць у Беларусь у студзені 2013 г.
14 снежня	У час наведвання ААТ «Віцебскдрэў» А. Лукашэнка запатрабаваў жорстка выконваць тэрміны мадэрнізацыі дрэваапрацоўчых прадпрыемстваў і заявіў: «Вы павінны працаваць, як у ваенны час ... Я нікому не дарую. Працаваць вы павінны дзень і ноч».	Відавочная стаўка на пазаяканамічныя стымулы нахшталт стварэння атмасферы страху.
20 снежня	На сустрэчы міністраў сельскай гаспадаркі Беларусі і Расіі было заяўлена, што Расія лічыць непрымальным сістэматычнае перавышэнне аб'ёмаў паставак малака і малочнай прадукцыі з Беларусі на расійскі рынак, узгодненых у межах прагнозных балансаў.	

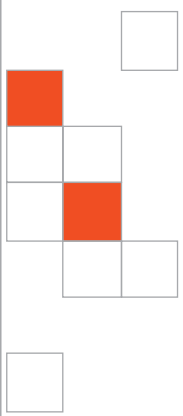
26 снежня	<p>Прынятая Пастанова Саўміна №1262 ад 30 снежня 2012 г «Аб вызначэнні паказчыкаў эфектыўнасці развіцця арганізацый на 2013–2015 гг.». Прэм'ер-міністр М. Мясніковіч запатрабаваў забяспечыць безумоўнае выкананне патрабаванняў па падрыхтоўцы планаў мадэрнізацыі прадпрыемстваў: «Да 1 студзеня на кожным прадпрыемстве, уключаючы бюджэтныя, павінны быць адпаведныя планы мадэрнізацыі, зацверджаныя і ўзгодненыя».</p>	<p>У Пастанове Саўміна прыводзіцца доўгі спіс прадпрыемстваў (77 старонак), якія збіраецца мадэрнізаваць дзяржава. Зацверджаныя два паказчыкі эфектыўнасці: выручка ад рэалізацыі прадукцыі, тавараў, паслуг у разліку на аднаго работніка і даданая вартасць на аднаго работніка. Планы рэзкага павышэння прадукцыйнасці прадпрыемстваў прадстаўляюцца відавочна нерэалістычнымі.</p>
28 снежня	<p>Адбыўся пазачарговы агульны сход акцыянераў МА ААТ «Прамень». Акцыянеры прадпрыемствы прагаласавалі за перадачу дзяржаве 5,4% акцый прадпрыемства.</p>	<p>Раней паведамлялася, што прадстаўнік дзяржавы патрабаваў, каб «Прамень» павялічыў долю дзяржавы ў статутным фондзе не менш чым на 25% акцый.</p> <p>У сувязі з прыняццем рашэння аб перадачы дзяржаве пакета акцый далейшыя перспектывы перамоў з патэнцыяльным інвестарам (кітайскай кампаніяй Foshan Nanhai Chengming Trade Co., LTD) цяжка спрагназаваць.</p>
29 снежня	<p>Кампанія «Транснафта» пацвердзіла, што дамоўленаць аб пастаўках у Беларусь 5,025 млн. тон нафты ў першым квартале 2013 г. дасягнутая. Перамовы ў цэлым па годзе не завяршыліся у 2012 г.</p>	<p>Раней А. Лукашэнка выказваў упэўненасць, што баланс па пастаўках нафты і нафтапрадуктаў на 2013 г. удасца ўзгадніць на працягу снежня.</p>
31 снежня	<p>Прэзідэнт РФ Уладзімір Пуцін падпісаў закон аб ратыфікацыі пагаднення па пастаўцы газу ў Беларусь і цэнах на яго, а таксама пагадненне адносна дзейнасці «Белтрансгаза».</p>	<p>Дамовы, сярод іншага, прадугледжваюць, што «Белтрансгаз» у 2013 г. аказвае паслугі па транзіце газу праз Беларусь у аб'ёме не большым за 60 млрд. кубаметраў, што на 34,8% вышэй за меркаваны аб'ём на 2012 г.</p>

Трэнд 3

Якасць кіравання і вяршэнства права

Дата	Падзея	Інтэрпрэтацыя падзеі
1 кастрычніка	<p>Прынятая пастанова Савета Міністраў № 900, якая прызнала страціўшым сілу план прыватызацыі аб'ектаў, якія знаходзяцца ў дзяржаўнай уласнасці, на 2011–2013 гг.</p>	<p>План прыватызацыі скасаваны, г. зн. адбылося вяртанне да старой сістэмы, калі рашэнне аб прыватызацыі кожнага канкрэтнага прадпрыемства ў індывідуальным парадку прымалася прэзідэнтам ці іншым упаўнаважаным органам. Пры гэтым План на 2011–2013 гг. па пераўтварэнні рэспубліканскіх унітарных прадпрыемстваў (РУП) у адкрытыя акцыянерныя таварыствы (ААТ), у якім знаходзілася 128 прадпрыемстваў, пакінуты ў сіле з некаторымі змяненнямі.</p>

12 кастрычніка і наступныя дні	Прэзідэнт аддаў даручэнне ліквідаваць назіральныя саветы кандытарскіх фабрык, прынятае рашэнне аб дадатковай эмісіі акцый і павелічэнні долі дзяржавы да кантрольнай на кандытарскіх фабрыках «Камунарка» і «Спартак».	У выніку прыняцця адміністрацыйных рашэнняў з мэтай выканання распараджэння прэзідэнта, доля дзяржавы павялічылася на «Камунарцы» да 57% (з 22%), на «Спартак» – да 60% (з 13,09%). Прынята рашэнне аб ліквідацыі назіральных саветаў, змене кіраўнікоў прадпрыемстваў і дадатковай эмісіі акцый, у выніку чаго мажарытарным акцыянерам стала дзяржава. Дэ-факта нацыяналізацыя прадпрыемства адбылася без рашэння сходу акцыянераў-уласнікаў. Гэта абуральны прэцэдэнт парушэння права прыватнай уласнасці.
17 кастрычніка	Прынятая пастанова «Аб увядзенні абавязковай спецыялізацыі па катэгорыях спраў у шматсастаўных судах».	Спецыялізацыя суддзяў шырока распаўсюджаная ў сусветнай практыцы, яна спрыяе прафесійнаму росту суддзі, назапашванню досведу ў пэўных сферах, аднастайнасці судовай практыкі і, як вынік, якасному і апэратыўнаму разгляду спраў. З гэтай прычыны выкананне пастанова можа ў перспектыве палепшыць правапрымяненне.
4 снежня	Дзяржаўны камітэт па маёмасці паведаміў аб падрыхтоўцы праекту ўказа аб уладальніцкім наглядзе.	Праект указа прадугледжвае прызначэнне ўпаўнаважаных прадстаўнікоў у акцыянерныя таварыствы, дзе няма долі дзяржавы, з дэклараванай мэтай абароны правоў «мінарытарных акцыянераў, нашых грамадзян». Гэтая ініцыятыва адносіцца да акцыянерных таварыстваў, якія былі створаныя ў працэсе пераўтварэння дзяржпрадпрыемстваў. Аднак тут гаворка ідзе ні пра што іншае, як пра зваротную сілу закона і парушэнне права ўласнасці. Калі ўказ у такой рэдакцыі будзе прыняты, інвестыцыйны імідж Беларусі ў чарговы раз пацярпіць.
7 снежня	Прыняты Дэкрэт № 9 «Аб дадатковых мерах па развіцці дрэваапрацоўчай прамысловасці», які ўводзіць кабальныя ўмовы працоўных кантрактаў для работнікаў.	Палажэнні Дэкрэта аб умовах працы і звальнення супрацоўнікаў з'яўляюцца адаленым аналагам «прыгоннага права». Дэкрэтам прадугледжана, што на працягу ўсяго тэрміну дзеяння кантракта дадаткова да заробтнай платы выдзяляюцца «штомесячныя грашовыя выплаты», якія ў выпадку звальнення работніка падлягаюць вяртанню прадпрыемству. У выпадку, калі працаўнікі, якія звольніліся, не будуць мець даходу для вяртання сумы, яны падлягаюць прымусоваму працаўладкаванню на ранейшае месца працы з наступным адыманнем грашовых сродкаў з іх заробтнай платы.

13 снежня	Пастановай Саўміна № 1146 зацверджана Дзяржаўная праграма развіцця інфармацыйнай інфраструктуры падатковых органаў на 2013–2015 гг.	Праграма можа патэнцыйна палепшыць якасць кіравання. Прадугледжаныя праграмай меры – мадэрнізацыя тэхнічных сродкаў і інфармацыйных сістэм МПЗ, удасканаленне падатковага адміністравання, пераход на 100%-ны электронны дакументаабарот з плацельшчыкамі, укараненне аўтаматызаванай сістэмы аналізу, аўдыту і прагназавання падатковых паступленняў – закрануць усіх грамадзян, якія плацяць падаткі.
-----------	---	---

Трэнд 4

Геапалітычная арыентацыя

Дата	Падзея	Інтэрпрэтацыя падзеі
14 кастрычніка	Візіт Патрыярха Маскоўскага і ўсяе Русі Кірыла, яго сустрэча з А. Лукашэнкам.	
23 кастрычніка	Сустрэча А. Лукашэнка з намеснікам старшыні ўрада Расіі Д. Рагозіным.	Абмеркаванне ваенна-тэхнічнага супрацоўніцтва. Падпісанне праграмы мерапрыемстваў па актывізацыі супрацоўніцтва прадпрыемстваў абаронна-прамысловых комплексаў Рэспублікі Беларусь і Расійскай Федэрацыі на 2012–2015 гг.
23 кастрычніка	Пасяджэнне сумеснай Калегіі міністэрстваў абароны Беларусі і Расіі.	Зацвярджэнне планаў сумеснага стратэгічнага вучэння ўзброеных сіл Рэспублікі Беларусь і Расійскай Федэрацыі «Захад-2013».
Лістапад	Канфлікт з нагоды аб'ёму паставак расійскай нафты ў Беларусь і беларускіх нафтапрадуктаў у Расію ў IV квартале 2012 г.	
14 лістапада	Міжнародная канферэнцыя «Беларусь на скрыжаванні інтэграцый» пад эгідай праекта «Цытадэль», якая сабрала прадстаўнікоў Адміністрацыі Прэзідэнта Беларусі, беларускага МЗС, экспертаў дзяржаўных устаноў, а таксама дыпламатаў і экспертаў краін-членаў ЕС, супрацоўнікаў Прадстаўніцтва ЕС у Беларусі.	Першае публічнае абмеркаванне двухбаковых адносін прадстаўнікамі дзяржструктур ЕС і Беларусі пасля прэзідэнцкіх выбараў 2010 г.
15 лістапада	Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Беларусі ратыфікавала Пратакол аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у пагадненне аб парадку выплаты і залічэння вывазных мытных пошлін пры вывазе з тэрыторыі Беларусі за межы Мытнага саюза сырой нафты і асобных катэгорый тавараў, зробленых з нафты.	

19 лістапада	У Мінску падпісана праграма супрацоўніцтва паміж Міністэрствам культуры Беларусі і Міністэрствам культуры і нацыянальнай спадчыны Польшчы на 2012–2014 гг.	
22 лістапада	Сустрэча А. Лукашэнкі са старшынёй праўлення ААТ «Газпрам» А. Мілерам.	Пацверджанне абодвума бакамі дамоўленасцяў аб пастаўках і транзіце прыроднага газу ў 2013 г.: 22 млрд. куб. м. паставак (на 10% больш, чым у 2012 г.) і 44,5 млрд. куб.м. транзіту (100% загрузка магутнасцей). Заява аб планах «Газпрама» на 30% павялічыць транзіт газу праз Беларусь з пабудовай адпаведных магутнасцяў і аб планах удзелу «Газпрама» ў іншых праектах у Беларусі.
23 лістапада	У Вільнюсе падпісана літоўска-беларускае пагадненне аб супрацоўніцтве ў галіне інфармацыйных і камунікацыйных тэхналогій і развіцця інфармацыйнага грамадства.	
7 снежня	Беларусь па просьбе Расіі ўзмацніла фітасанітарны кантроль на мяжы.	
13 снежня	Падпісанне Мемарандума паміж ЕЭК і Пастаянным камітэтам Саюзнай дзяржавы.	
19 снежня	Сустрэча А. Лукашэнкі з У. Пуціным у г. Маскве пасля пасяджэнняў АДКБ і ЕЭК.	
26 снежня	Завяршэнне ратыфікацыі пагаднення Расіі і Беларусі аб парадку фармавання цаны на газ для Беларусі. Захаванне нізкай цаны.	
Лістапад–снежань	Серыя дзелавых і дыпламатычных мерапрыемстваў, арганізаваных афіцыйным Мінскам.	Беларуска-нідэрландскі бізнес-форум у Гаазе (22 лістапада), кансультацыі паміж МЗС Латвіі і Беларусі ў Рызе (28 лістапада), прэзентацыйнае мерапрыемства «Беларусь – краіна паміж ЕС і Расіяй. Перспектывы і магчымасці для германскага бізнесу ў Беларусі» ў Берліне (29 лістапада), 2-е пасяджэнне Міжурадавай беларуска-славенскай камісіі па гандлёва-эканамічным і навукова-тэхнічным супрацоўніцтве (5–6 снежня), IX Нацыянальная выстава Беларусі ў Латвіі (6–9 снежня), кансультацыі паміж МЗС Беларусі і Францыі ў Мінску (14 снежня).

Снежань	Серыя сустрэч кіраўніцтва МЗС Беларусі з кіраўнікамі дыпламатычных місій краін ЕС у Беларусі (Польшчы, Францыі, Чэхіі, Эстоніі, Вялікабрытаніі, Літвы), тэлефонная размова міністраў замежных спраў Беларусі і Чэхіі (17 снежня), сустрэча кіраўніка МЗС Беларусі з дырэктарам Дэпартамента Расіі, «Усходняга партнёрства», Цэнтральнай Азіі, рэгіянальнага супрацоўніцтва і АБСЕ Еўрапейскай службы знешніх дзеянняў Гунарам Вігандам (17 снежня).
---------	---

Трэнд 5

Культурная палітыка

Дата	Падзея	Інтэрпрэтацыя падзеі
2 кастрычніка	Старшыня ўпраўлення мастацтваў Міністэрства культуры Міхаіл Казловіч на прэс-канферэнцыі ў Мінску заклікаў прыватныя кампаніі аказваць спонсарскую падтрымку культурным праектам.	Ва ўмовах будучага эканамічнага крызісу ўлады адшукваюць дадатковыя магчымасці для фінансавання культурных праграм.
2–20 кастрычніка	У Мінску прайшоў прадстаўнічы Міжнародны тэатральны форум «ТЭАРТ».	
4–13 кастрычніка	У Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі экспанавалася прывезеная з Германіі Біблія Францыска Скарыны.	У Нацыянальнай бібліятэцы пачаўся перавод у лічбавы фармат рэдкіх беларускіх выданняў. У межах гэтай праграмы ў Беларусь было дастаўлена ўнікальнае выданне з Германіі.
9 кастрычніка	На Кастрычніцкай плошчы ў Мінску пры спробе правядзення мастацкай акцыі «Прыватны манумент» у межах міжнароднага мастацкага праекта «Цяжкасці выражэння ў публічнай прасторы» былі затрыманыя мастак Міхаіл Гулін і тры яго асістэнты.	Удзельнікаў акцыі абвінавацілі ў непадпарадкаванні работнікам міліцыі, дваіх збілі. Пасля гэтых падзеяў суд апраўдаў затрыманых.
10 кастрычніка	Нядаўна адкрыты пасля працаёмкай рэканструкцыі Нясвіжскі замак стаў месцам правядзення ўрачыстых мерапрыемстваў, прысвечаных Дню работнікаў культуры.	
10 кастрычніка	Міністр культуры РБ П. Латушка заявіў падчас святкавання Дня работнікаў культуры, што ў 2013 г. асабліва ўвага будзе надавацца рэстаўрацыі Лідскага замка, на што з бюджэту выдзелена 7 млрд. рублёў. Таксама ён адзначыў, што ў 2013 г. Міністэрства культуры лічыць прыярытэтным актывізаваць работы па рэстаўрацыі Навагрудскага, Крэўскага і Ружанскага замкаў.	У Беларусі пачалося ажыццяўленне дзяржаўнай праграмы «Замкі Беларусі». Нягледзячы на абгрунтаваную крытыку спецыялістаў аб якасці рэстаўрацыйных работ, якія праводзяцца, праграма прадухіляе канчатковае разбуранне помнікаў архітэктуры.

12 кастрычніка	У Гродне адбылося ўрачыстае адкрыццё Першага Нацыянальнага форуму «Музеі Беларусі».	Праграмы форуму далі магчымасць наведаць навукова-практычныя семінары, круглыя сталы, майстар-класы, пешаходныя экскурсіі па горадзе і экскурсіі па музеях.
12 кастрычніка	Беларускі гурт «Ляпіс Трубяцкі» з аншлагам прадставіў новы альбом «Рабкор» у Маскве.	Гурт, як мяркуецца, уваходзіць у так званы «чорны спіс» выканаўцаў, выступленні якіх у Беларусі забароненыя.
19 кастрычніка	У галерэі «Універсітэт культуры» адкрылася выстава «ПаСТУЛат», дзе былі экспанаваныя каля 100 арт-аб'ектаў сучасных беларускіх, расійскіх, эстонскіх мастакоў. З экспазіцыі было канфіскаванае крэсла «Аграгламур» вядомага беларускага мастака Алеся Пушкіна.	Кіраўніцтва галерэі заявіла, што ў сілу розных прычын не хоча бачыць яго твор у экспазіцыі. Забарона сведчыць аб пашырэнні «чорнага спісу» на прадстаўнікоў іншых творчых спецыяльнасцяў.
26 кастрычніка	Нягледзячы на папярэднія звесткі аб адмене ў Мінску юбілейнага канцэрта гурта «Палац», прысвечанага 20-годдзю музычнага калектыву, канцэрт усё ж адбыўся.	Гурт «Палац», як мяркуецца, уваходзіць у так званы «чорны спіс» выканаўцаў, выступленні якіх у Беларусі забароненыя. Правядзенне гэтага канцэрту звязваюць з асабістым умяшаннем у канфлікт міністра культуры Беларусі П. Латушкі.
27 кастрычніка	У Вільнюсе адбыўся вялікі канцэрт гурта «Ляпіс Трубяцкі», на якім быў прэзентаваны альбом «Рабкор».	Забароненыя ў Беларусі музыкі вымушаныя шукаць альтэрнатыўныя магчымасці прэзентацыі сваёй творчасці. Канцэрт гурта ператварыўся ў яркую палітычную дэманстрацыю з выкарыстаннем забароненай у Беларусі нацыянальнай сімволікі.
31 кастрычніка	У Варшаве адбылося адкрыццё беларускага арт-праекта «Zabog». Напярэдадні адкрыцця з экспазіцыі былі канфіскаваныя 9 рэпрадукцый карцін, прысвечаных нядаўняму савецкаму мінуламу.	Прадстаўнікі беларускай амбасады забаранілі экспанаванне партрэтаў Леніна і Сталіна, такім чынам асноўная ідэя праекта – іранічная настальгія аб савецкім мінулым – апынулася пад пагрозай. Гэта сведчыць аб дэлібералізацыі беларускай культурнай прасторы, у якой маюць месца неабгрунтаваныя забароны і абмежаванні.
Канец кастрычніка – пачатак лістапада	Былі адмененыя 2 канцэрты брэсцкага музычнага гурта «Дай дарогу!».	Неабгрунтаваныя адмены выступаў сведчаць аб пашырэнні «чорнага спісу» выканаўцаў у Беларусі.
1 лістапада	У Нацыянальным мастацкім музеі адкрылася выстава «Марк Шагал: жыццё і каханне».	Выстава, арганізаваная Музеем Ізраіля пры арганізацыйнай і фінансавай падтрымцы Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, стала значнай падзеяй культурнага жыцця Беларусі. Былі прадэманстраваныя 89 работ мастака, уключаючы жывапісныя палотны, унікальную і тыражную графіку.

2 лістапада	У Мінску ўрачыста адкрыўся 19-ы міжнародны кінафестываль «Лістапад». А. Р. Лукашэнка павіншаваў удзельнікаў і гасцей кінафоруму з пачаткам яго работы.	
2 лістапада	Беларускі кінакрытык Максім Жбанкоў быў выключаны з журы кінапрэсы 19 Міжнароднага кінафестывалю «Лістапад», які прайшоў у Мінску 2–9 лістапада.	Афіцыйнае запрашэнне, папярэдне накіраванае М. Жбанкову, было адклікана. У прэс-цэнтры фестывалю заявілі, што дзедзеная кандыдатура «не прайшла ўзгадненне ў вышэйстаячага начальства». Сам крытык звязвае адхіленне ад працы ў журы са сваімі публікацыямі ў незалежнай прэсе.
16 лістапада	А. Лукашэнка задаволіў просьбу П. Латушкі ды вызваліў яго ад пасады міністра культуры Рэспублікі Беларусь, прызначыўшы паслом у Францыі і пастаянным прадстаўніком Беларусі пры ЮНЕСКА па сумяшчальніцтве.	
19 лістапада	У Мінску былі абвешчаныя лаўрэаты Другой Нацыянальнай тэатральнай прэміі.	Пераможцаў у 16 намінацыях вызначыла журы з 112 дзеячаў культуры і мастацтва. лепшым быў прызнаны спектакль «Пікавая дама» Гродзенскага абласнога тэатра лялек (рэжысёр-пастаноўшчык – Алег Жугжда). Упершыню спектаклі абласных беларускіх тэатраў былі ўзнагароджаныя ў шматлікіх намінацыях.
21 лістапада	З. Вайцюшкевіч у сталічнай галерэі «Ў» прэзентаваў свой новы альбом «Ваячак».	Канцэрты Вайцюшкевіча ў Беларусі забароненыя. Перыядычна выканаўцу атрымоўваецца паўлегальна прэзентаваць сваю творчасць на «кватэрных» канцэртах, карпаратывах. Выступ у галерэі прайшоў у закрытым фармаце, патрапіць туды можна было толькі па запрашэннях.
24 лістапада	У рэканструяваным выставачным цэнтры «БелЭкспа» пры падтрымцы Міністэрства культуры і Цэнтра сучасных мастацтваў адбылося адкрыццё Першай мінскай трыенале сучаснага мастацтва.	
4 снежня	У Мінску адбылася прэзентацыя праекта Агенцтва тэленавін Белтэлерадыёкампаніі «Радзівілы. Таямніцы Сям'і».	Аўтар праекта М. Равуцкі і рэжысёр фільмаў М. Жукава распавялі пра тое, што іх прадукт – спроба зрабіць гісторыю Беларусі нагляднай для новага пакалення «мультымедыя-спажыўцоў».

6 снежня	У чарговы раз у сувязі са скасаваннем дамовы пра арэнду памяшкання была закрытая «Арт-сядзіба» – існуючая больш за год культурная пляцоўка для прэзентацыі творчасці пачаткоўцаў і вядомых беларускіх аўтараў.	У «Арт-сядзібе» сваю творчасць прэзентавалі пераважна беларускамоўныя музыкі, літаратары, мастакі, наведванне ўсіх мерапрыемстваў было вольным. Культурная пляцоўка была зачыненая нягледзячы на неаднаразовыя запэўніванні кіраўніка праекта Паўла Белавуса ў гатоўнасці супрацоўнічаць з аддзелам культуры Мінгарвыканкама.
7 снежня	У прамым эфіры тэлеканала «Беларусь 1» былі падведзеныя вынікі нацыянальнага адборачнага тура міжнароднага конкурсу песні «Еўрабачанне-2013».	Беларусь на конкурсе «Еўрабачанне-2013» прадставіць Алена Ланская.
7–8 снежня	Міліцыя два дні запар перапыняла спектаклі Свабоднага тэатра ў Мінску. Супрацоўнікі міліцыі перарвалі спектакль «Зона маўчання» і перапісалі пашпартныя дадзеныя ўсіх акцёраў і глядачоў.	Творчасць Свабоднага тэатра знаходзіцца пад забаронай у Беларусі.
10 снежня	А. Лукашэнка прызначыў міністрам культуры Рэспублікі Беларусь Б. Святлова.	
16 снежня	У Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета Рэспублікі Беларусь адбылося ўрачыстае адкрыццё III Мінскага міжнароднага Каляднага опернага форуму.	
23 снежня	У канцы года ў Інтэрнэце з'явіліся 10 серый серыяла «Паляванне на гаўляйтара», знятага расійскай кампаніяй «Starmedia» пры ўдзеле «Беларусьфільма». У аснову сюжэту пакладзеныя рэальныя падзеі, якія адбываліся ў Мінску ў 1941–1943 гг.	Серыял прэзентаваны як першы дзвухмоўны твор: у фільме гучыць як расійская, так і беларуская мовы. Аднак па-беларуску ў серыяле гавораць паліцаі, прастытуткі і іншыя персанажы, чые паводзіны выразна негатыўныя і выклікаюць адмоўнае стаўленне.
23 снежня	Беларуская моладзевая драма «Вышэй за неба» прызнаная лепшым фільмам, створаным у Беларусі ў 2012 г. па версіі найбуйнейшага расійскага інфармацыйна-аналітычнага партала «КиноПоиск.ру»	
26 снежня	Завершана рэканструкцыя і рэстаўрацыя Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы ў Мінску.	Праведзеныя ў самыя кароткія тэрміны працы па рэканструкцыі і рэстаўрацыі тэатра падвяргаліся крытыцы за непрафесіяналізм і варварскія метады правядзення работ.

